



KONINKRIJK BELGIË

Federale Overheidsdienst
Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

De Belgische vertegenwoordiging voor het Hof van Justitie van de Europese Unie

Jaarverslag 2017



.be

Jaarverslag 2017

INHOUDSTAFEL

- **AFKORTINGEN.....P.5**
- **WOORD VOORAF.....P.6**
- **INLEIDING.....P.7**
- **MEDEWERKERS VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT.....P.7**
- **TAKEN VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT.....P.8**
 - ✓ **Opmerkingen van de Belgische Staat in prejudiciële vragen.....P.8**
 - ✓ **Verdediging van de Belgische Staat in rechtstreekse beroepen.....p.9**
 - ✓ **De juridisch adviezen.....p.10**
 - ✓ **De werkgroep "Hof van Justitie" van de Raad van Ministers van de Europese Unie.....p.10**
 - ✓ **De zaken voor het Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie...p.11**
- **BELGEN BIJ HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE.....P.12**
- **JURISPRUDENTIE VAN HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN VAN HET HOF VAN DE EUROPESE VRIJHANDELSASSOCIATIE IN 2017.....P.13**
 - ✓ **Prejudiciële zaken.....p.13**
 - **Landbouw.....p.13**
 - **Asiel en migratie.....p.14**
 - **Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken.....p.24**
 - **Institutionele bepalingen.....p.28**
 - **Fiscaliteit.....p.30**
 - **Vrij verkeer van werknemers.....p.40**
 - **Vrij verkeer van diensten.....p.43**
 - **Handelspraktijken/Consumentenbescherming.....p.47**
 - **Sociale zekerheid.....p.51**
 - **Transport.....p.53**
 - **Douane-unie.....p.54**
 - ✓ **Beroepen wegens niet-nakoming.....p.57**
 - ✓ **Beroepen tot nietigverklaring.....p.59**

- ✓ Tussenkomsten in rechtstreekse beroepen.....p.61
- ✓ Adviezenp.67

- **STATISTIEKEN VAN ZAKEN DIE BIJ HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN BIJ HET HOF VAN DE EUROPESE VRIJHANDELSASSOCIATIE AANHANGIG WERDEN GEMAAKT EN IN 2017 ZIJN AFGESLOTENP.70**
- **BIJLAGE: LIJST VAN DE ZAKEN WAARIN BELGIË OP 31 DECEMBER 2017 PARTIJ WAS.....P.76**

➤ AFKORTINGEN

- Handvest van de grondrechten van de Europese Unie: het Handvest
- Europees Hof voor de Rechten van de Mens: het EHRM
- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens: het EVRM
- De benaming "Hof van Justitie van de Europese Unie" omvat twee rechtsinstanties, namelijk het Hof van Justitie en het Gerecht: het HJEU
- Hof van Justitie: het Hof
- Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie: het EFTA-Hof (European Free Trade Association)
- Europese Economische Ruimte: de EER
- Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor vluchtelingen: de UNHCR
- Europees Parlement: het EP
- Verdrag betreffende de Europese Unie: het VEU
- Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie: het VWEU
- Europese Unie: de EU

➤ **WOORD VOORAF**

Dit tiende activiteitenverslag van de directie "Europees Recht" bevat de bijdragen van de Belgische regering aan zaken die werden behandeld door het HJEU en door het EVA-Hof, meestal aangeduid met de Engelse afkorting EFTA. Het verslag werd opgesteld door de gemachtigden die België bij het HJEU en het EFTA-Hof vertegenwoordigen.

Het jaarverslag volgt grotendeels het stramien van de vorige verslagen. In de inleiding worden de belangrijkste gebeurtenissen van 2017 betreffende het Hof in het kort toegelicht. Het eerste en het tweede deel gaan over de samenstelling van de directie Europees Recht en haar taken. Het derde deel bevat een overzicht van de Belgen die momenteel in de rechterlijke instanties van de EU zetelen. Het vierde deel bestaat uit de samenvattingen van zaken waarbij België betrokken was en waarvoor in 2017 een arrest of beschikking werd gewezen. Het vijfde en laatste deel bevat statistische gegevens over de activiteiten van België bij het HJEU en het EFTA-Hof in 2017. Tot slot is er een bijlage met de lijst van zaken die nog hangende zijn en waarbij België op 31 december 2017 betrokken was.

➤ **INLEIDING**

In 2017 ontving het Hof 739 nieuwe zaken (687 in 2016). Bij het Gerecht werden 837 nieuwe zaken aanhangig gemaakt (920 in 2016). Het EFTA-Hof behandelde 17 zaken in 2017 (18 in 2016).

➤ **MEDEWERKERS VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT**

De directie Europees Recht (J2) is een van de vier directies van de Directie-Generaal Juridische Zaken (DGJ) van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De directie is belast met de opvolging van de inbreukprocedures die de Europese Commissie tegen België instelt en met de vertegenwoordiging van België bij het HJEU en het EFTA-Hof. Dit rapport heeft enkel betrekking op deze tweede taak.

In 2017 bestond de directie Europees Recht uit:

- Carinne Pochet, directeur, adviseur-generaal
- Liesbet Van den Broeck, attaché, adjunct van de directeur;
- Jean-Christophe Halleux, attaché;
- Marie Jacobs, attaché;
- Jesse Van Holm, attaché;
- Laura Cornelis, attaché;
- Pierre Cottin, attaché;
- Colette Van Lul, attaché;
- Florence Misson, administratief deskundige;
- Cynthia Sortino, administratief assistent;
- Nadine Moens, administratief medewerker;
- Carine Slock, administratief medewerker.

➤ **TAKEN VAN DE DIRECTIE EUROPEES RECHT**

✓ **Opmerkingen van de Belgische Staat in prejudiciële vragen**

Wanneer in een geschil voor een rechterlijke instantie van een lidstaat problemen met betrekking tot de toepassing van het Unierecht rijzen, heeft de nationale rechter de mogelijkheid, en als zijn uitspraak naar het nationaal recht niet vatbaar is voor hoger beroep, zelfs de verplichting om een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof over de uitlegging of geldigheid van het Unierecht. Het is immers ondenkbaar dat een nationale rechter zelf een vraag betreffende de uitlegging van het Unierecht zou beantwoorden of zelf een handeling naar het Unierecht ongeldig zou verklaren. Een dergelijke mogelijkheid zou leiden tot een verschil in uitlegging van het Unierecht naargelang van de lidstaat en tot de situatie waarin een handeling van de Unie in bepaalde lidstaten geldig en in andere lidstaten ongeldig zou zijn. Om een dergelijke situatie te vermijden, komt het toe aan het Hof om soortgelijke vragen te beantwoorden. Door middel van een arrest verstrekt het Hof aan de nationale rechter van wie de vraag uitging de uitlegging van een bepaling van het Unierecht. Deze uitlegging is niet alleen voor hem bindend, maar tevens voor alle nationale rechterlijke instanties die uitspraak zouden moeten doen in een zaak die een soortgelijk probleem met betrekking tot de uitlegging van het Unierecht doet rijzen. Wanneer het gaat over de geldigheid van een bepaling of handeling van de Unie en het Hof beslist dat ze ongeldig is, dan is deze beslissing van toepassing op alle nationale rechterlijke instanties, alsmede op de instellingen van de EU.

In 2017 legden de Belgische rechterlijke instanties 21 prejudiciële vragen voor aan het Hof, waarmee België voor dat jaar op de achtste plaats staat inzake het aantal prejudiciële vragen (ex aequo met Portugal en na Duitsland, Italië, Nederland, Oostenrijk, Frankrijk, Spanje en Luxemburg).

België heeft als lidstaat de mogelijkheid om schriftelijke opmerkingen in te dienen en deel te nemen aan de mondelinge behandeling van elke prejudiciële vraag. Die opmerkingen hebben als doel het Hof een voorstel van antwoord voor te leggen op de vraag betreffende de uitlegging of de geldigheid van het Unierecht. In beginsel dient de Belgische regering opmerkingen in bij elke prejudiciële vraag die afkomstig is van een Belgische rechterlijke instantie. In 2017 werden 39 arresten en beschikkingen gewezen op prejudiciële vragen waarbij België betrokken was.

✓ Verdediging van de Belgische Staat in rechtstreekse beroepen

De directie Europees recht is belast met de verdediging van de belangen van België in rechtstreekse beroepen die bij het Hof aanhangig worden gemaakt. Rechtstreekse beroepen zijn beroepen die de Europese Commissie of, in zeldzame gevallen, een andere lidstaat van de Europese Unie wegens niet-nakoming tegen België instelt; beroepen tot nietigverklaring die België instelt tegen een handeling van een instelling van de Europese Unie; beroepen wegens nalaten omdat een instelling van de Europese Unie nagelaten heeft een handeling te stellen die ze had moeten stellen, alsmede beroepen tot schadevergoeding tegen de Europese Unie (buitencontractuele aansprakelijkheid). De tussenkomst van België in een rechtstreeks beroep, die als doel heeft een van de partijen bij het rechtsgeding te steunen (bijvoorbeeld een andere lidstaat die het voorwerp vormt van een procedure wegens niet-nakoming vanwege de Europese Commissie) alsmede een hogere voorziening die België instelt tegen een voor de Belgische Staat nadelige uitspraak van het Gerecht, behoren ook tot het takenpakket van de directie Europees Recht.

In 2017 werd slechts één arrest gewezen na een beroep wegens niet-nakoming dat de Commissie tegen België had ingesteld. Dit beroep heeft tot een veroordeling van België geleid (zonder financiële sanctie).

België stelde een beroep tot nietigverklaring in tegen een beschikking van de Commissie. Het Hof heeft het Belgische standpunt niet gevolgd.

België is ook tussengekomen in acht in 2017 afgedane rechtstreekse beroepen.

Tot slot heeft België deelgenomen aan een adviesprocedure. Het Hof heeft het standpunt gevolgd dat met name door België werd ingenomen. Wat deze laatste soort procedure betreft, heeft België in 2017 ook een verzoek om advies ingediend met betrekking tot de verenigbaarheid van sommige bepalingen van de Brede Economische en Handelsovereenkomst (CETA), die werd afgesloten tussen Canada enerzijds en de EU en haar lidstaten anderzijds, met de verdragen.

✓ **De juridische adviezen**

De directie Europees Recht kan eveneens gevraagd worden om juridisch advies te verstrekken over vragen met betrekking tot het recht van de Europese Unie die worden gesteld door een federale overheidsdienst of een gedecentraliseerde instantie.

✓ **De werkgroep "Hof van Justitie" van de Raad van Ministers van de Europese Unie**

De werkgroep "Hof van Justitie" is een permanente werkgroep van de Raad van Ministers van de EU, die is samengesteld uit deskundigen van de lidstaten. In deze werkgroep wordt België vertegenwoordigd door de directie Europees Recht, die de beraadslagingen met de betrokken departementen coördineert. De werkgroep houdt zich bezig met alle vragen die verband houden met het functioneren van het HJEU, en in het bijzonder met het Statuut ervan, alsook met de reglementen voor de procesvoering van het Hof en het Gerecht.

In 2015 heeft de werkgroep de gesprekken afgerond over de verhoging van het aantal rechters voor het Gerecht alsook over de procedure voor hun aanwijzing. Deze hervorming werd in 2016 uitgevoerd in drie fasen, waarvan enkel de derde fase nog moet worden voltooid, namelijk: de benoeming van negen nieuwe rechters in 2019. De door de lidstaten gekozen wijze van benoeming maakt dat België sinds september 2016 over een tweede rechtersambt bij het Gerecht beschikt. Het gedeeltelijk hervormde Gerecht telt momenteel 46 rechters in plaats van de oorspronkelijke 28.

In 2017 moest de werkgroep ook het auditverslag van het Rekenhof met betrekking tot de werking van het HJEU¹ onderzoeken. De conclusie van dit verslag luidt dat het HJEU sinds enkele jaren tal van maatregelen heeft aangenomen die de behandeldingsduur van de zaken hebben verminderd. Omdat het onderzoek van deze maatregelen samenviel met de start van de hervorming van het Gerecht werd de verhoging van het aantal rechters in deze instelling niet in aanmerking genomen. Volgens de conclusie van het verslag heeft het Gerecht nog ruimte voor de verbetering van zijn prestaties. Het Rekenhof geeft uiteenlopende suggesties om hieraan tegemoet te komen.

¹ Het verslag is in alle officiële talen beschikbaar op de website van het HJEU: <http://eca.europa.eu>

✓ De zaken voor het Hof van de Europese Vrijhandelsassociatie

Tot slot vertegenwoordigt de directie Europees Recht België ook voor het EVA-Hof. Dit Hof oordeelt over de tenuitvoerlegging, de toepassing en de interpretatie van de rechtsregels van de Europese Economische Ruimte (EER). België kan, naar het voorbeeld van de prejudiciële vragen die aan het Hof worden gesteld, opmerkingen neerleggen met betrekking tot de vragen die door de EVA-landen (Noorwegen, IJsland, Liechtenstein, met uitzondering van Zwitserland, dat geen lid is van de EER) worden gesteld aan het EVA-Hof, dat vervolgens een "advisory opinion" verstrekt.

➤ **BELGEN BIJ HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE**

In 2017 telde het HJEU vier Belgische leden. Koen Lenaerts, die vanaf 1989 zetelde bij het Gerecht en in 2003 rechter bij het Hof werd, werd op 8 oktober 2015 door de rechters verkozen tot Voorzitter van het Hof, waar hij sinds 2012 de functie van Vicevoorzitter bekleedde. Daarnaast behoorde België in 2017 tot de lidstaten met een ambt van advocaat-generaal bij het Hof, dat in totaal elf advocaten-generaal telt: de zes grootste EU-lidstaten hebben recht op een permanent ambt en vijf functies worden bij alfabetische toerbeurt uitgeoefend door de 22 andere lidstaten. Elk jaar wijst het Hof een "eerste advocaat-generaal" aan. In 2017 was deze "eerste advocaat-generaal" een Belg, net als in 2015 en 2016: Melchior Wathelet. Hij was tot 2003 de Belgische rechter bij het Hof en oefent sinds 2012 de functie van advocaat-generaal uit. België heeft voortaan ook twee rechters bij het Gerecht: de heren Paul Nihoul (benoemd in 2016 ter vervanging van de heer Franklin Dehousse) en Geert de Baere (benoemd in 2017 na de hervorming van het Gerecht).

Sinds vier jaar gaan de ambtenaren van J2 naar Luxemburg voor overleg met de Belgische leden van het HJEU over praktische kwesties bij de afhandeling van de procedures voor het HJEU en over problemen bij de behandeling van de dossiers. Ze nemen er met aandacht nota van de adviezen van de rechters om de kwaliteit van de Belgische tussenkomsten nog te verbeteren. Dit overleg bewijst ook zijn nut voor de versterking van de betrokkenheid van België bij het HJEU.

➤ **JURISPRUDENTIE VAN HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN VAN HET HOF VAN DE EUROPESE VRIJHANDELSASSOCIATIE IN 2017**

✓ **Prejudiciële zaken**

- **Landbouw**

[Arrest van het Hof van 9 februari 2017, Tiense Suikerraffinaderij nv, C-585/15 \(België, Rechtbank van eerste aanleg te Brussel\)](#)

De EU stelt productiequota voor de suikersector vast. Binnen dit kader bepaalt de regelgeving enerzijds dat de kosten die verbonden zijn aan de afzet van de overschotten (omvang van de EU-productie in verhouding tot het verbruik) volledig door de producenten worden gedragen, en anderzijds dat diezelfde producenten ter financiering van de restituties bij de uitvoer van suiker productieheffingen moeten betalen op de hoeveelheid opgeslagen suiker die niet is uitgevoerd op een bepaalde datum. De Belgische vennootschap en suikerproducent Tiense Suikerraffinaderij (TS) is van mening dat de door haar betaalde productieheffingen voor de verkoopseizoenen 1999/2000 tot en met 2004/2005 buitensporig zijn en verzoekt de Belgische Staat de te veel betaalde productieheffingen terug te betalen. TS betoogt dat de jurisprudentie *Jülich* (C-113/10, C-147/10 en C-234/10) twijfels oproept over de berekening van de heffingen die voor deze twee seizoenen zijn vastgesteld. De aangezochte rechter vraagt het Hof uitspraak te doen over de uitlegging van de berekeningsmethoden in verordening nr. 2038/1999 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector suiker (hierna: "verordening nr. 2038/1999"), enerzijds, en over de geldigheid van verordening nr. 2267/2000 tot vaststelling van de bedragen van de productieheffingen evenals de coëfficiënt voor de berekening van de aanvullende heffing in de sector suiker voor het verkoopseizoen 1999/2000 (hierna: "verordening 2267/2000") en verordening nr. 1993/2001 tot vaststelling van de bedragen van de productieheffingen in de sector suiker voor het verkoopseizoen 2000/2001 (hierna: "verordening 1993/2001"), tot uitvoering van verordening 2038/1999, anderzijds.

Het Hof stelt allereerst vast dat er overeenstemming bestaat tussen de criteria voor de berekening van de productieheffingen in verordening 2038/1999 en in verordening nr. 1260/2001 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector suiker (hierna: "verordening 1260/2001") en **net zoals de Belgische regering** leidt het daaruit de eenvormige uitlegging af. **Net zoals de Belgische regering** past het Hof de jurisprudentie *Jülich* toe op de vragen van de verwijzende rechter. Met betrekking tot de methode voor de berekening van de heffingen die in zijn arresten wordt uiteengezet, komt het Hof tot de

conclusie dat verordeningen 2267/2000 en 1993/2001 ongeldig zijn. De Belgische regering had het aan het Hof overgelaten om uitspraak te doen over de geldigheid.

- **Asiel en migratie**

[Arrest van het Hof van 31 januari 2017, Lounani, C-573/14 \(België, Raad van State\)](#)

Mostafa Lounani is een Marokkaans onderdaan die illegaal in België verblijft. In 2006 wordt hij schuldig bevonden aan deelname aan de activiteiten van een terroristische groepering, als een van de leidinggevende leden, en wordt hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes jaar. In 2010 vraagt Lounani asiel aan. Hij stelt bij terugkeer naar Marokko te vrezen voor vervolging, wegens het risico dat de Marokkaanse autoriteiten hem, als gevolg van zijn veroordeling, zouden aanmerken als radicale islamist en jihadist. De Commissaris-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) wijst zijn aanvraag af. In 2013 vernietigt de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV) dit besluit in beroep en kent hij aan Lounani de vluchtelingenstatus toe. Omdat de CGVS van mening is dat de terroristische groepering waar Lounani deel van uitmaakt welbepaalde terroristische misdrijven heeft begaan en Lounani daarbij betrokken was, stelt hij tegen dit besluit van de RvV beroep in cassatie in bij de Raad van State. Lounani betoogt dat er een cruciaal verschil bestaat tussen enerzijds een terroristisch misdrijf, zoals omschreven en strafbaar gesteld in het Belgische strafrecht, en anderzijds een terroristisch misdrijf dat kan worden opgevat als handeling welke in strijd is met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties, op grond waarvan een persoon kan worden uitgesloten van internationale bescherming overeenkomstig het Verdrag van Genève. Zijns inziens blijkt uit het vonnis van de correctionele rechtbank te Brussel niet dat hij een specifieke terroristische daad heeft gepleegd die in de laatste categorie zou vallen.

De Raad van State beslist het Hof om een prejudiciële beslissing te verzoeken betreffende de uitlegging van de bepaling inzake de uitsluiting van de vluchtelingenstatus als bedoeld in artikel 12, lid 2, onder c, en in artikel 12, lid 3, van richtlijn 2004/83/EG inzake minimumnormen voor de erkenning van onderdanen van derde landen en staatlozen als vluchteling of als persoon die anderszins internationale bescherming behoeft, en de inhoud van de verleende bescherming (hierna: "richtlijn 2004/83/EG").

Zoals de Belgische regering had geopperd, oordeelt het Hof dat de grond voor uitsluiting van de vluchtelingenstatus niet kan worden geacht alleen aanwezig te zijn indien de persoon die om internationale bescherming verzoekt, is veroordeeld wegens een van de terroristische misdrijven als bedoeld in artikel 1, lid 1, van kaderbesluit 2002/475 (handelingen

welke in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties). Uit resolutie 1624 (2005) van de Veiligheidsraad leidt het Hof af dat de handelingen welke in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties niet beperkt zijn tot "terroristische daden, methoden en werkwijzen". De resolutie heeft betrekking op eenieder die het financieren, plannen, voorbereiden of plegen van terroristische daden ondersteunt of vergemakkelijkt dan wel daaraan deelneemt of poogt te deelnemen, of die aan plegers van die daden een schuilplaats biedt alsmede op eenieder ten aanzien van wie er betrouwbare en relevante informatie voorhanden is op grond waarvan er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat hij schuldig is aan het aanzetten tot het plegen van één of meerdere terroristische daden. Het Hof voegt eraan toe, **zoals de Belgische regering had verdedigd**, dat de handelingen van Lounani een rechtvaardiging kunnen vormen voor de uitsluiting van de vluchtelingenstatus, ook al wordt niet aangetoond dat de betrokkene terroristische daden heeft gepleegd dan wel daartoe een poging heeft ondernomen of daarmee heeft gedreigd. In het kader van het individuele onderzoek van de feiten, op basis waarvan kan worden beoordeeld of er ernstige redenen zijn om aan te nemen dat een persoon zich schuldig heeft gemaakt aan handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de Verenigde Naties, dan wel heeft aangezet tot of anderszins heeft deelgenomen aan dergelijke handelingen, komt een bijzondere betekenis toe aan de omstandigheid dat deze persoon door de rechterlijke instanties van een lidstaat is veroordeeld wegens deelneming aan de activiteiten van een terroristische groep, alsmede aan de vaststelling dat die persoon een leidinggevend lid van deze groep was, zonder dat hoeft te worden aangetoond dat de betrokkene zelf heeft aangezet tot of anderszins heeft deelgenomen aan een terroristische daad.

[Arrest van het Hof van 7 maart 2017, X en X, C-638/16 PPU \(België, Raad voor Vreemdelingenbetwistingen\)](#)

Een Syrisch gezin, wonende te Aleppo (Syrië), begeeft zich naar Libanon en dient bij de Belgische ambassade, op basis van de visumcode van de EU, om humanitaire redenen een aanvraag in voor visa met territoriaal beperkte geldigheid (TBG). De bedoeling van de aanvragers is om zich met de visa naar België te begeven om er een asielaanvraag in te dienen. De Belgische Dienst Vreemdelingenzaken (DV) wijst dit verzoek af, omdat men van oordeel is dat de verzoekers duidelijk de bedoeling hebben langer dan 90 dagen in België te verblijven, hetgeen in strijd is met de visumcode. De verzoekers vechten deze beslissing aan bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV) op grond van het Handvest en het EVRM, die aan de lidstaten een positieve verplichting opleggen om het recht op asiel te garanderen.

De RvV beslist bij dringende noodzakelijkheid het Hof te vragen uitspraak te doen over de aan de lidstaten gelaten beoordelingsmarge aangezien de visumcode, met name in artikel 25, lid 1, onder a), bepaalt dat een TBG-visum wordt afgegeven "*wanneer de betrokken lidstaat dit voor de nakoming van internationale verplichtingen noodzakelijk acht*".

Ten eerste stelt het Hof dat de aanvragers met hun aanvraag van een TBG-visum de bedoeling hadden om bij hun aankomst in België asiel aan te vragen en bijgevolg een verblijfsvergunning te krijgen waarvan de geldigheidsduur niet beperkt is tot 90 dagen. Het Hof stelt verder, **zoals de Belgische regering had geopperd**, dat overeenkomstig de visumcode, die enkel betrekking heeft op verblijfsvergunningen van maximaal 90 dagen, dergelijke aanvragen, niet binnen de werkingssfeer van de visumcode vallen, al werden ze op grond van artikel 25 ervan ingediend. **In overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering** concludeert het Hof dat, aangezien de Uniewetgever tot nog toe geen enkele handeling heeft vastgesteld met betrekking tot de voorwaarden voor de afgifte van langlopende visa of verblijftitels om humanitaire redenen aan onderdanen van derde landen, de betreffende aanvraag uitsluitend onder het nationale recht valt. Aangezien het EU-recht niet van toepassing is in de betreffende situatie zijn ook de bepalingen van het Handvest niet van toepassing.

Ten slotte verduidelijkt het Hof dat een tegenovergestelde redenering zou impliceren dat onderdanen van derde landen een visumaanvraag kunnen indienen bij de vertegenwoordigingen van de lidstaten die op het grondgebied van een derde land zijn gevestigd met de bedoeling internationale bescherming te krijgen in een lidstaat naar keuze, terwijl de visumcode uitsluitend betrekking heeft op verblijfsvergunningen van maximaal 90 dagen, dat "asielshoppen" in strijd is met het Europese asielsysteem en dat hetzelfde systeem tot slot bepaalt dat bij de vertegenwoordigingen van de lidstaten ingediende aanvragen niet binnen zijn werkingssfeer vallen.

[Arrest van het Hof van 4 april 2017, Fahimian, C-544/15 \(Duitsland\)](#)

Fahimian is een Iraans onderdaan en heeft een masterdiploma op het gebied van informatietechnologie behaald aan de Sharif University of Technology (Iran). Deze universiteit maakt het voorwerp uit van beperkende maatregelen van de EU wegens de steun die zij verleent aan de Iraanse regering, met name op militair gebied. Fahimian dient in Duitsland een visumaanvraag in voor studiedoeleinden: zij wil er een doctoraat behalen over de beveiliging van mobiele systemen, in het bijzonder inbraakdetectiesystemen voor smartphones, tot beveiligingsprotocollen. Het visum wordt haar geweigerd op grond dat Fahimian kennis zou kunnen verwerven die in Iran kan worden misbruikt (verkrijgen van vertrouwelijke informatie in

westerse landen, interne onderdrukking of meer algemeen in verband met de schending van mensenrechten). Fahimian betwist deze weigering. De aangezochte Duitse rechter verzoekt het Hof uitspraak te doen over de uitlegging van richtlijn 2004/114/EG betreffende de voorwaarden voor de toelating van onderdanen van derde landen met het oog op studie, scholierenuitwisseling, onbezoldigde opleiding of vrijwilligerswerk (hierna: "richtlijn 2004/114/EG"): deze richtlijn bepaalt dat de aanvrager geen bedreiging voor de openbare veiligheid mag vormen, maar de vraag rijst over welke beoordelingsmarge de nationale autoriteiten bij deze beoordeling beschikken.

Het Hof is van oordeel dat de nationale autoriteiten bij de beoordeling van de feiten over een ruime beoordelingsmarge beschikken om in het licht van alle relevante gegevens die de situatie van de derdelander kenmerken, na te gaan of deze derdelander een - al was het maar potentiële - bedreiging voor de openbare veiligheid vormt. Het Hof voegt eraan toe dat richtlijn 2004/114/EG zich er niet tegen verzet dat een visum voor studiedoeleinden wordt geweigerd in omstandigheden als aan de orde in het hoofdgeding. **De Belgische regering had eenzelfde positie verdedigd als het Hof in zijn arrest.**

[Arrest van het Hof van 10 mei 2017, Chavez, C-133/15 \(Nederland\)](#)

Chavez en zeven andere onderdanen van derde landen hebben met Nederlandse onderdanen kinderen die allen door hun respectieve vader zijn erkend. De kinderen hebben de Nederlandse nationaliteit. De acht koppels gaan uit elkaar en de kinderen, minderjarig op het moment van de feiten, blijven hoofdzakelijk, zelfs uitsluitend, bij hun moeders wonen. De acht situaties vertonen verschillen wat betreft de betrekkingen tussen de ouders en de kinderen op het gebied van ouderlijk gezag en de bijdrage in het onderhoud, de situatie van de moeders betreffende hun recht om op het grondgebied van de EU te verblijven alsook de situatie van de minderjarige kinderen zelf.

Anders dan in het geval van Chavez hebben de minderjarige kinderen van de zeven andere personen nooit gebruikgemaakt van hun recht op vrij verkeer, in die zin dat zij sinds hun geboorte altijd in de lidstaat hebben gewoond waarvan zij de nationaliteit bezitten. De acht moeders dienen bij de bevoegde Nederlandse autoriteiten een aanvraag voor bijstand en kinderbijslag in. De aanvragen worden afgewezen op grond dat de verzoeksters in Nederland geen verblijfsrecht hebben.

De aangezochte rechter wil van het Hof verduidelijking over de uitlegging van artikel 20 VWEU (burgerschap van de EU): hij vraagt zich af of de betreffende personen, als moeder

van een kind dat burger van de Unie is, onder de voor elk van hen beschreven omstandigheden een verblijfsrecht aan artikel 20 VWEU kunnen ontleenen. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, vraagt de Nederlandse rechter zich af welke betekenis moet worden toegekend aan het feit dat de vader, burger van de Unie, in Nederland of in de EU verblijft.

Allereerst brengt het Hof zijn jurisprudentie in herinnering waaruit blijkt dat artikel 20 VWEU zich verzet tegen nationale maatregelen die tot gevolg hebben dat Unieburgers het effectieve genot wordt ontzegd van de belangrijkste aan hun status ontleende rechten. In het onderhavige geval stelt het Hof dat door de eventuele verplichting voor de moeders om de EU te verlaten, hun kinderen dit genot zou kunnen worden ontzegd doordat zij zelf genoot zouden zijn de EU te verlaten, hetgeen de Nederlandse rechter dient na te gaan. Om dit risico te beoordelen stelt het Hof dat het belangrijk is te bepalen welke ouder de daadwerkelijke zorg over het kind heeft en of er een daadwerkelijke afhankelijkheidsverhouding bestaat tussen het kind en de ouder die onderdaan is van een derde land. In het kader hiervan dienen de autoriteiten rekening te houden met het recht op eerbiediging van het gezinsleven alsook met het hogere belang van het kind. De omstandigheid dat de ouder die Unieburger is daadwerkelijk alleen de dagelijkse daadwerkelijke zorg voor het kind kan en wil dragen, vormt een gegeven dat relevant is, maar dat niet volstaat om te kunnen vaststellen dat er tussen de ouder die onderdaan van een derde land is en het kind niet een zodanige afhankelijkheidsverhouding bestaat dat het kind genoot zou zijn het grondgebied van de EU te verlaten indien aan die ouder een verblijfsrecht werd geweigerd. Het Hof is van oordeel dat om tot een dergelijke vaststelling te komen, in het hogere belang van het kind, alle betrokken omstandigheden in rekening moeten worden gebracht (leeftijd, lichamelijke en emotionele ontwikkeling, de mate van zijn affectieve relatie met beide ouders, risico dat voor het evenwicht van het kind zou ontstaan indien het van een ouder zou worden gescheiden).

Wat de bewijslast betreft, verduidelijkt het Hof dat de ouder die onderdaan van een derde land is de gegevens dient te verschaffen aan de hand waarvan kan worden beoordeeld of het kind bij een weigering om aan de ouder een verblijfsrecht toe te kennen, het effectieve genot van de essentie van de aan de status van burger van de Unie ontleende rechten zou worden ontzegd. Het Hof voegt er evenwel aan toe dat de nationale autoriteiten met name moeten nagaan of de ouder die Unieburger is daadwerkelijk alleen de dagelijkse daadwerkelijke zorg voor het kind kan en wil dragen.

Het Hof heeft het Belgische standpunt, dat een lidstaat op grond van artikel 20 VWEU het verblijfsrecht kan weigeren in de omstandigheden van het geval, tenzij de ouder die onderdaan van een derde land is, aantoont dat hij op financieel gebied aan de behoeften van

zijn kind kan tegemoetkomen en dat de ouder die Unieburger is, is overleden of uit de ouderlijke macht werd ontzet en een nationale instelling het minderjarige kind niet ten laste kan nemen, **niet gevolgd**.

Arrest van het Hof van 13 juli 2017, E, C-193/16 (Spanje)

Spanje had besloten om, op grond van artikel 27, lid 2, tweede alinea Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden (hierna: “Richtlijn 2004/38/EG”) aan E een verwijderingsbesluit op te leggen. Op grond van dit artikel kunnen de lidstaten immers beslissen om het verblijfsrecht van Unieburgers te beperken om redenen van openbare orde, openbare veiligheid of volksgezondheid. E zat echter reeds opgesloten in een penitentiaire inrichting wegens seksueel misbruik van minderjarigen. Hierop vroeg de verwijzende rechter zich af of er nog sprake kon zijn van een werkelijke en actuele, en voldoende bedreiging voor een fundamenteel belang van de samenleving, zoals is vereist voor de toepassing van dit artikel.

Eerst herinnerde het Hof eraan dat het verblijfsrecht van Unieburgers in de Unie niet onvoorwaardelijk is. De lidstaten kunnen dit verblijfsrecht om redenen van openbare orde of openbare veiligheid beperken en aan voorwaarden onderwerpen. Echter, volgens vaste rechtspraak van het Hof moeten deze excepties strikt worden opgevat en mag de draagwijdte ervan niet eenzijdig door de lidstaten worden bepaald.

Daarnaast merkte het Hof, **net zoals de Belgische regering**, op dat seksuele uitbuiting van kinderen volgens artikel 83, lid 1 VWEU onder vormen van “zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie” valt. Met betrekking tot de strafbare feiten die onder voormeld artikel vallen, mogen de lidstaten oordelen dat het gaat om een buitengewoon ernstige inbreuk op een fundamenteel belang van de samenleving. Het Hof stelde vervolgens dat het risico op herhaling van een dergelijke inbreuk een rechtstreekse bedreiging kan vormen voor de gemoedrust en de fysieke veiligheid, en dat dit risico kan vallen onder het begrip “dwingende redenen van openbare veiligheid”, op grond waarvan een verwijderingsmaatregel overeenkomstig artikel 28, lid 3 Richtlijn 2004/38/EG kan worden gerechtvaardigd. Of dit het geval is, moet nagegaan worden door de nationale rechter aan de hand van een individueel onderzoek van het concrete geval dat bij hem aanhangig is.

Dat de nationale rechter, aan de hand van de waarden die eigen zijn aan diens rechtsorde, vaststelt dat de gepleegde strafbare feiten een zodanige bedreiging kunnen vormen, hoeft echter niet noodzakelijk tot de verwijdering van die persoon te leiden. Uit artikel 27, lid 2 van Richtlijn 2004/38 volgt namelijk dat de om redenen van openbare orde of

openbare veiligheid genomen beslissingen uitsluitend gebaseerd mogen zijn op het persoonlijke gedrag van de betrokkene. Daarnaast stelt dit laatste artikel dat dit gedrag een reële en actuele bedreiging voor een fundamenteel belang van de samenleving of van het betrokken gastland moet vormen, waarvoor een neiging om dit gedrag in de toekomst voort te zetten, is vereist.

Hierop oordeelde het Hof dat de omstandigheid dat de situatie waarin de betrokkene is gedetineerd, en pas over enkele jaren uitzicht op invrijheidstelling heeft, niet kan worden geacht betrekking te hebben op het persoonlijke gedrag van die betrokkene en dus nog steeds een werkelijke en actuele bedreiging voor een fundamenteel belang van een lidstaat kan vormen.

[Arrest van het Hof van 26 juli 2017, Sacko, C-348/16 \(Italië\)](#)

Met betrekking tot verzoeken om internationale bescherming voorziet het Italiaans recht zowel in een administratieve fase, in het kader waarvan de verzoeken worden onderzocht door een college van deskundigen en de verzoeker wordt gehoord, als in een gerechtelijke fase, tijdens welke de ontevreden verzoeker de beslissing van het bestuursorgaan kan betwisten. Tijdens deze tweede fase kan de rechter het beroep verwerpen of toewijzen zonder dat verzoeker hoeft te worden gehoord, indien deze reeds is gehoord door de administratieve autoriteit. Deze oplossing kan inzonderheid worden toegepast met betrekking tot kennelijk ongegronde verzoeken. Sacko, een Malinees onderdaan, komt aan in Italië en dient er een verzoek om internationale bescherming in. De Italiaanse administratieve autoriteit hoort Sacko over zijn situatie en over de redenen voor zijn verzoek. Na deze procedure wijst de administratieve autoriteit het verzoek af, omdat het was ingegeven door louter economische redenen en niet door redenen die verband hielden met het bestaan van een vervolging. Sacko stelt een beroep tegen deze beslissing in. De aangezochte rechter vraagt het Hof om verduidelijking, omdat hij overweegt het beroep te verwerpen als kennelijk ongegrond, zonder Sacko voorafgaandelijk te horen, maar twijfelt over de verenigbaarheid van deze praktijk met het bepaalde in richtlijn 2013/32/EU betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming (hierna "de procedurerichtlijn" genoemd).

Allereest stelt het Hof vast dat geen enkele bepaling van de procedurerichtlijn voorschrijft dat de betrokkene moet worden gehoord door de rechter bij wie het beroep is ingesteld tegen de beslissing van de autoriteit die in eerste aanleg bevoegd is om de verzoeken om internationale bescherming te behandelen. Het Hof voegt er evenwel aan toe dat de rechterlijke instanties van de lidstaten verplicht zijn te voorzien in doeltreffende

rechtsmiddelen op de onder het Unierecht vallende gebieden. Dit beginsel van daadwerkelijke rechtsbescherming omvat met name de eerbiediging van de rechten van verdediging, daaronder begrepen het recht om te worden gehoord in elke procedure. Het Hof merkt derhalve op dat de rechten van verdediging worden beperkt door de betreffende bepaling. Het Hof voegt er evenwel aan toe dat de rechten van verdediging niet absoluut zijn en dat het bestaan van een eventuele schending ervan moet worden beoordeeld aan de hand van de specifieke omstandigheden van het geval. **Zoals de Belgische regering had geopperd** besluit het Hof derhalve dat, wanneer de feitelijke omstandigheden geen ruimte laten voor enige twijfel over de gegrondheid van de beslissing tot verwerping van het verzoek om internationale bescherming en wanneer, enerzijds, de verzoeker tijdens de procedure in eerste aanleg in de gelegenheid is gesteld persoonlijk te worden gehoord over zijn verzoek en het verslag of de schriftelijke weergave van dit onderhoud aan het dossier is toegevoegd, en, anderzijds, de rechter bij wie het rechtsmiddel is ingesteld kan gelasten dat de betrokkene wordt verhoord indien hij dit nodig acht, het feit dat de verzoeker niet wordt gehoord niet in strijd is met de procedurerichtlijn.

Arrest van het Hof van 13 september 2017, Khir Amayry, C-60-16 (Zweden)

Mohammad Khir Amayry, onderdaan van een derde land, dient in Zweden een verzoek om internationale bescherming in. Uit het systeem "Eurodac" blijkt dat de betrokkene enkele dagen eerder op Italiaans grondgebied is aangekomen en dat hij al om bescherming heeft verzocht in Denemarken. Op grond van verordening nr. 604/2013 tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming dat door een onderdaan van een derde land of een staatloze bij een van de lidstaten wordt ingediend (hierna: "Dublin III-verordening") verzoekt de Zweedse immigratiedienst de Italiaanse autoriteiten Khir Amayry terug te nemen. De Italiaanse autoriteiten gaan akkoord met dit verzoek. Zweden wijst derhalve de aanvraag van de betrokkene af en omdat het van mening is dat een significant risico op onderduiken bestaat, neemt het de betrokkene in bewaring. Khir Amayry stelt tegen deze besluiten beroep in. Naar aanleiding van dit beroep schort de immigratiedienst de uitvoering van het overdrachtsbesluit op. Het beroep wordt afgewezen. Khir Amayry stelt tegen deze beslissing hoger beroep in.

De aangezochte Zweedse rechter verzoekt het Hof om uitlegging van artikel 28, lid 3, van de Dublin III-verordening teneinde te bepalen welke termijnen van toepassing zijn op de procedure van overdracht van een verzoeker om internationale bescherming die in afwachting van zijn overdracht aan de lidstaat die verantwoordelijk is voor de behandeling van zijn verzoek, in bewaring wordt gehouden, namelijk wanneer deze lidstaat de terugname van de

verzoeker heeft aanvaard en er alleen nog praktische regelingen hoeven worden getroffen voor de uitvoering van de overdracht.

Op basis van zowel de bewoordingen van de litigieuze bepaling als de context ervan en de doelstellingen van de Dublin III-verordening is het Hof van oordeel dat, in een situatie als die aan de orde in het hoofdgeding, de bewaring maximaal twee maanden mag worden gehandhaafd, voor zover, ten eerste, de bewaring niet langer duurt dan de termijn die voor de overdrachtsprocedure noodzakelijk is, hetgeen *in concreto* wordt getoetst, en, ten tweede, deze termijn, in voorkomend geval, niet langer duurt dan zes weken vanaf de datum waarop het beroep of het bezwaar niet langer opschortende werking heeft. Het Hof voegt eraan toe deze termijn van zes weken niet mag worden verminderd met het aantal dagen dat de betrokkene al in bewaring is gesteld nadat een lidstaat het overname- of terugnameverzoek heeft ingewilligd. Tot slot is het Hof van oordeel dat deze termijn van zes weken tevens van toepassing is wanneer de betrokkene niet specifiek heeft verzocht om de opschorting van de uitvoering van het overdrachtsbesluit.

De Belgische regering had een soortgelijk standpunt verdedigd als dat van het Hof.

[Arrest van het Hof van 14 september 2017, K., C-18/16 \(Nederland\)](#)

K, Iraans onderdaan, komt met een vlucht aan in Nederland. Bij een controle blijkt dat zijn paspoort vervalst is. K. wordt in bewaring geplaatst tijdens zijn strafrechtelijke vervolging. De strafrechter verklaart de vervolging niet-ontvankelijk en gelast de invrijheidstelling van K, die vervolgens in Nederland een asielaanvraag indient. Op dezelfde dag wordt hij in bewaring gesteld. De autoriteiten zijn van oordeel dat deze beslissing, gezien het risico op onderduiken van de verzoeker, noodzakelijk is met het oog op de vaststelling van zijn identiteit of zijn nationaliteit en het verkrijgen van gegevens die nodig zijn voor de beoordeling van zijn asielaanvraag. K stelt beroep in tegen deze beslissing, die volgens hem in strijd is met artikel 5 van het EVRM alsook met artikel 6 van het Handvest (recht op vrijheid en veiligheid). Ten tijde van de verwijzingsbeslissing werd tegen K. geen terugkeerbesluit vastgesteld.

De verwijzende rechter verzoekt het Hof uitspraak te doen over de geldigheid van de rechtsgrond van de bewaringsmaatregel, namelijk artikel 8, lid 3, eerste alinea, onder a) en b), van richtlijn 2013/33/EU tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming (hierna: "de opvangrichtlijn"): hij wenst te weten of deze bepaling verenigbaar is met het in artikel 6 van het Handvest neergelegde recht op vrijheid en veiligheid aangezien dit op dezelfde wijze moet worden uitgelegd als artikel 5 van het EVRM, ter zake

waarvan de jurisprudentie aangeeft dat vrijheidsbeneming slechts is gerechtvaardigd zolang een uitwijzings- of uitleveringsprocedure gaande is.

Allereerst herinnert het Hof eraan dat, aangezien het EVRM momenteel geen formeel in de rechtsorde van de Unie opgenomen rechtsinstrument is, het gevraagde onderzoek van de geldigheid uitsluitend aan de hand van de door het Handvest gewaarborgde grondrechten moet worden verricht.

De inbewaringstelling van K. beperkt de uitoefening van het in artikel 6 van het Handvest vastgelegde recht. Beperkingen op de uitoefening van de in dit Handvest erkende rechten en vrijheden moeten bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud ervan eerbiedigen. Het Hof is van oordeel dat in deze situatie aan deze voorwaarden is voldaan. Het Hof gaat vervolgens na of de betrokken maatregel het evenredigheidsbeginsel in acht neemt. Het Hof herinnert eraan dat de verzoekers om internationale bescherming de verplichting hebben om met de bevoegde autoriteiten samen te werken door, voor zover mogelijk, de gevraagde bewijzen, toelichtingen en inlichtingen te verstrekken. In deze omstandigheden is het Hof van oordeel dat de bewaring, in geval van risico op onderduiken van de verzoeker, geschikt is om het goed functioneren van het Europees asielstelsel te verzekeren, hetgeen een door de Unie erkende doelstelling van algemeen belang is. Met betrekking tot de noodzaak van de maatregel is het Hof van oordeel dat, gezien de beperkingen die aan de maatregel worden opgelegd door zowel de richtlijn zelf als de teksten waarop de maatregel is gebaseerd, blijkt dat bewaring een uitzonderlijke maatregel is waartoe alleen in laatste instantie mag worden overgegaan. Tot slot oordeelt het Hof dat de beperking die de maatregel aan de uitoefening van door artikel 6 van het Handvest verleende recht aanbrengt niet onevenredig is aan de nagestreefde doelstellingen en dat het evenwicht tussen de doelstelling van algemeen belang en de inmenging in het recht op vrijheid is geëerbiedigd.

Het Hof concludeert, **zoals de Belgische regering had geopperd**, dat artikel 8, lid 3, eerste alinea, onder a) en b), van de opvangrichtlijn geldig is.

- Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken

Arrest van het Hof van 13 juli 2017, Assens Havn, C-368/16 (Denemarken)

In deze zaak werd het Hof gevraagd om artikel 13, punt 5, juncto artikel 14, punt 2, onder a) van Verordening nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: “Verordening nr. 44/2001”) uit te leggen, die handelen over de mogelijke afwijkingen van de rechterlijke bevoegdheid in verzekeringszaken. Het slachtoffer, Assens Havn, had schade geleden door een sleepboot en heeft een rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar bij de Deense rechter. Echter, de verzekeraar en de schadeverwekker hadden een forumkeuzebeding afgesloten waarin de Engelse rechtbanken bevoegd werden verklaard. In het hoofdgeding werd dan ook de vraag gesteld of het slachtoffer gebonden is aan dit forumkeuzebeding.

Geheel in overeenstemming met de Belgische regering oordeelde het Hof dat dergelijk forumkeuzebeding niet aan het slachtoffer kan worden tegengeworpen, omdat de tegenwerpelijkheid volgt noch uit de opzet van Verordening nr. 44/2001, noch uit artikel 23, lid 5 van deze Verordening.

Om te beginnen merkte het Hof op dat Verordening nr. 44/2001 een autonoom stelsel voor de gerechtelijke bevoegdheidsverdeling in verzekeringszaken invoert en het onevenwicht tussen de partijen herstelt door de economisch zwakste partij te laten profiteren van gunstigere bevoegdheidsregels. Hierdoor beschikt het slachtoffer over een rechtstreekse vordering tegen de verzekeringsmaatschappij. Het Hof kwam tot het besluit dat uit dit opzet niet volgt dat een forumkeuzebeding aan het slachtoffer kan worden tegengeworpen.

Daarna verwees het Hof naar de zaak *Société financière et industrielle du Peloux* (C-112/03) waarin het Hof reeds had beslist dat een forumkeuze op het gebied van verzekeringen strikt blijft afgebakend om de zwakkere partij te beschermen. Ook moet uit artikel 23, lid 5 van Verordening nr. 44/2001, volgens hetwelk een forumkeuzebeding geen rechtsgevolg kan hebben indien dit strijdig is met artikel 13 van deze Verordening, worden afgeleid dat hier een stelsel wordt ingevoerd waarin afwijkingen van de bevoegdheidsregels in verzekeringszaken strikt moeten worden uitgelegd. Daarenboven hield het Hof rekening met het feit dat het slachtoffer als derde tegenover de verzekeringsovereenkomst nog verder af staat van de contractuele relatie waarin het forumbeding werd afgesloten.

Uit dit alles maakte het Hof op dat het slachtoffer, in het geval van een rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar, niet is gebonden door een forumkeuzebeding tussen de verzekeraar en de schadeverwekker.

[Arrest van het Hof van 17 september 2017, Nogueira e.a., C-168/16&C-169/16 \(België, Arbeidshof te Bergen\)](#)

Meerdere werknemers van de luchtvaartmaatschappij Ryanair worden ontslagen. Hun arbeidsovereenkomst bepaalt dat de Ierse rechter bevoegd is in geval van een daarmee verband houdend geschil. Bovendien bepaalt de overeenkomst enerzijds dat de werkzaamheden worden geacht in Ierland te zijn verricht, daar de functies van steward en stewardess worden uitgeoefend aan boord van vliegtuigen die in Ierland zijn geregistreerd, en anderzijds dat de luchthaven van Charleroi in België de "thuisbasis" van de werknemers is. De ontslagen werknemers wenden zich tot de Belgische rechter, die zij bevoegd achten. De aangezochte Belgische rechter trekt deze bevoegdheid in twijfel en stelt hierover een vraag aan het Hof.

Teneinde te bepalen welke rechter bevoegd is, moet immers worden bepaald in welke lidstaat "de werknemer gewoonlijk werkt" in de zin van verordening nr. 44/2001 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: "Brussel I-verordening"). Wat betreft het boordpersoneel van een luchtvaartmaatschappij of ter beschikking van deze laatste gesteld, bevat verordening nr. 3922/91 inzake de harmonisatie van technische voorschriften en administratieve procedures op het gebied van de burgerluchtvaart het begrip "thuisbasis", dat wordt omschreven als "de locatie die door de exploitant aan het bemanningslid is aangewezen en waar het bemanningslid in de regel een dienstperiode of een reeks dienstperioden aanvangt en beëindigt, en waar, onder normale omstandigheden, de exploitant niet verantwoordelijk is voor de accommodatie van het bemanningslid in kwestie". De verwijzende rechter vraagt derhalve aan het Hof of het begrip "plaats waar de arbeidsovereenkomst gewoonlijk wordt uitgevoerd" aldus kan worden uitgelegd dat het kan worden gelijkgesteld met het begrip "thuisbasis" ten behoeve van de vaststelling van de verdragsluitende staat (en bijgevolg diens rechterlijke bevoegdheid) op het grondgebied waarvan de werknemer gewoonlijk werkt.

Het Hof bevestigt dat het begrip "plaats waar de werknemer gewoonlijk werkt" moet worden uitgelegd als "plaats waar of van waaruit de werknemer hoofdzakelijk zijn verplichtingen jegens zijn werkgever vervult". Het Hof wijst erop dat de nationale rechter voor de bepaling van die plaats een aantal aanwijzingen in aanmerking moet nemen, dat wil zeggen

rekening moet houden met alle betrokken omstandigheden teneinde vast te stellen met welke staat de beroepswerkzaamheden de nauwste band vertonen. **In tegenstelling tot het door de Belgische regering verdedigde standpunt** komt het Hof tot het besluit dat het begrip "plaats waar de werknemer gewoonlijk werkt" niet kan worden gelijkgesteld met het begrip "thuisbasis" omdat de Brussel I-verordening niet verwijst naar verordening nr. 3922/91 en de twee verordeningen niet dezelfde doelstellingen hebben. Het Hof is evenwel van oordeel dat deze omstandigheid niet betekent dat dit laatste begrip niet in acht moet worden genomen om te bepalen vanaf welke plaats de werknemer gewoonlijk werkt.

Beschikking van het Hof van 15 november 2017, Aranyosi, C-496/16 (Duitsland)

In deze zaak werd het Hof gevraagd om na te gaan in welke mate de uitvoerende autoriteit bij een beslissing tot overlevering ten behoeve van strafvervolgning dient na te gaan of er een reëel gevaar bestaat van een onmenselijke of vernederende behandeling van de vervolgte persoon in de zin van artikel 4 van het Handvest. **België verdedigde de stelling dat de uitvoerende autoriteit enkel dient na te gaan of er hiervoor een reëel gevaar bestaat in de eerste penitentiaire inrichting waar de vervolgte persoon na de overlevering aan de uitvaardigende staat zal worden geplaatst, en niet of er een dergelijk gevaar bestaat in de gevangenis waar hij, in geval van een effectieve veroordeling, zou worden opgesloten. De uitvoerende autoriteit dient ook niet na te gaan of dit gevaar bestaat in een andere gevangenis waarnaar hij kan worden overgeplaatst.**

Het Hof kwam echter tot de vaststelling dat de beide aanhoudingsmandaten waarop de zaak betrekking had, werden geannuleerd, waardoor de gestelde prejudiciële vragen hypothetisch van aard werden en het zich niet langer diende uit te spreken.

Arrest van het Hof van 20 december 2017, Sahyouni, C-372/16 (Duitsland)

Mamisch en Sahyouni huwden in 1999 in Syrië. Beiden beschikken over twee nationaliteiten, de Syrische en Duitse, en zijn thans woonachtig in Duitsland. In 2013 verklaarde Mamisch te willen scheiden van zijn echtgenote, waarop een religieuze sharia-rechtbank in Syrië de echtscheiding uitsprak. Mamisch verzocht vervolgens in Duitsland om erkenning van deze echtscheidingsbeslissing.

Het Hof kwam **net zoals de Belgische regering** tot het besluit dat een echtscheiding die het gevolg is van een eenzijdige verklaring van een van de echtgenoten voor een religieuze rechtbank niet binnen de materiële werkingssfeer van Verordening nr. 1259/2010 tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed valt. Dit blijkt volgens het Hof zowel uit de context van de Verordening, aangezien

er wordt verwezen naar de tussenkomst van een ‘gerecht’ en het bestaan van een ‘procedure’, als uit de doelstelling ervan, namelijk een nauwere samenwerking tot stand brengen tussen de deelnemende lidstaten waar op het ogenblik van de vaststelling van de Verordening enkel overheidsinstanties rechtens beslissingen konden nemen op dat vlak.

- Institutionele bepalingen

Arrest van het Hof van 15 maart 2017, Aquino, C-3/16 (België, Hof van beroep van Brussel)

Aquino, een Italiaans onderdaan die in België woont, wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf van zeven jaar. Zijn aanvraag tot inschrijving in een Belgische gemeente wordt geweigerd. Aquino tekent tegen deze beslissing beroep aan en vraagt de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RVV) het Hof een prejudiciële vraag te stellen over de toepassing van het beginsel van vrij verkeer van EU-burgers. De RVV verklaart het verzoekschrift niet-ontvankelijk omdat het geen middel bevat. Vervolgens dient Aquino een beroep in bij de Raad van State (RvS). De Raad verklaart het beroep niet-ontvankelijk bij ontbreken van ontvankelijke middelen. Aangezien Aquino vervolgens niet binnen de voorgeschreven termijn verzoekt om voortzetting van de procedure teneinde te worden gehoord, concludeert de RvS tot afstand van geding en sluit hij de procedure. Gelijktijdig met deze procedure stelt Aquino een cassatieberoep in tegen een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg van Brussel waarbij zijn verzoek om voorwaardelijke invrijheidstelling werd afgewezen. Aquino vraagt het Hof van Cassatie om het Hof een vraag te stellen over de uitlegging van het beginsel van vrij verkeer van EU-burgers. Het Hof van Cassatie wijst het beroep af aangezien de middelen niet-ontvankelijk zijn wegens een aan de rechtspleging voor het Hof eigen reden: het Hof van Cassatie verklaart de tegen een rechterlijke beslissing opgeworpen middelen niet-ontvankelijk wanneer er andere autonome rechtvaardigingsgronden voor de bestreden beslissing zijn. In voorliggend geval had de rechter ten gronde vastgesteld dat er twee in de wet vastgelegde tegenaanwijzingen tegen de voorwaardelijke invrijheidstelling waren, terwijl één indicatie reeds volstaat om een afwijzing te rechtvaardigen. Het Hof van Cassatie is dan ook van oordeel dat aangezien de middelen geen betrekking hebben op de tegenaanwijzingen, al zouden ze gegrond zijn, geen aanleiding kunnen geven tot cassatie. Aquino dient vervolgens een vordering in wegens niet-contractuele aansprakelijkheid tegen de Belgische staat voor schending van het Unierecht op grond dat volgens hem de RVV en het Hof van Cassatie, die in laatste aanleg rechtsprekende instanties, niet hebben voldaan aan hun verplichting om het Hof prejudicieel te adïëren. De aangezochte rechter stelt het Hof vragen over de uitlegging van artikel 267, derde alinea, VWEU.

Het Hof herinnert er eerst aan dat een in laatste aanleg rechtsprekende instantie, in de zin van dit artikel, de laatste instantie is waarbij particulieren de hun door het Unierecht toegekende rechten geldend kunnen maken. Aangezien de beslissingen van de RVV vatbaar zijn voor toetsing door de RvS, besluit het Hof, **zoals de Belgische regering had geopperd**, dat de RVV niet kan worden beschouwd als een in laatste aanleg rechtsprekende rechterlijke instantie. Het bestaan van een vermoeden van afstand van geding ten aanzien van de

verzoekende partij wanneer zij binnen de voorgeschreven termijn geen verzoek tot voortzetting van de procedure heeft ingediend, is niet van invloed op deze vaststelling. Het Hof benadrukt vervolgens dat de in artikel 267, derde alinea, VWEU bedoelde rechterlijke instanties over dezelfde beoordelingsbevoegdheid beschikken als elke andere nationale rechterlijke instantie bij de vraag of een beslissing op een punt van Unierecht noodzakelijk is voor het wijzen van hun vonnis. Zij zijn derhalve niet gehouden een voor hen opgeworpen vraag van uitlegging van het Unierecht te verwijzen wanneer die vraag niet ter zake dienend is, dat wil zeggen wanneer het antwoord erop, hoe het ook luidt, geen invloed kan hebben op de oplossing van het geschil. **In overeenstemming met het Belgische standpunt** is het Hof bijgevolg van oordeel dat indien de middelen die zijn aangevoerd bij een rechterlijke instantie zoals bedoeld in artikel 267, derde alinea, VWEU niet-ontvankelijk moeten worden verklaard op grond van de procedureregels van de betrokken lidstaat, een verzoek om een prejudiciële beslissing derhalve niet kan worden beschouwd als noodzakelijk en ter zake dienend voor die rechterlijke instantie om haar vonnis te wijzen. Het Hof herinnert er tot slot evenwel aan dat in de nationale procedureregels de gelijkwaardigheids- en doeltreffendheidsbeginselen in acht moeten worden genomen, wat volgens het Hof hier het geval is.

- Fiscaliteit

Arrest van het Hof van 9 februari 2017, X, C-283/15 (Nederland)

X., een Nederlands onderdaan met woonplaats in Spanje, heeft een woning in laatstgenoemde lidstaat. 60% van het belastbaar inkomen van X. komt uit Nederlandse bron en 40% uit Zwitserse bron. In Spanje heeft X. geen inkomen verworven. De Zwitserse inkomsten worden in Zwitserland belast. Voor de Nederlandse inkomsten opteert X. voor de gelijkstelling met een binnenlandse belastingplichtige. Hiervoor wordt niet enkel het inkomen uit werk, maar ook het inkomen uit woning in aanmerking genomen: de woning levert in een percentage van de waarde berekende voordelen op. De aftrekbare kosten (rente en kosten in verband met voor de verwerving van de woning aangegane schulden) worden op die voordelen in mindering gebracht. Wanneer het bedrag van de kosten hoger is dan dat van de voordelen, heeft de belastingplichtige zogenoemde "negatieve inkomsten". Voor X. is het totaalbedrag van de aldus berekende belasting hoger dan de belasting die hij had betaald indien hij niet had geopteerd voor gelijkstelling. Omdat hij van oordeel is dat buitenlandse belastingplichtigen op grond van het Unierecht recht hebben op aftrek van "negatieve inkomsten" uit eigen woning, zonder dat ze hiervoor hoeven te opteren voor gelijkstelling met binnenlandse belastingplichtigen, bestrijdt X. de belastingaanslag. De aangezochte Nederlandse rechter stelt daarop het Hof een vraag over de uitlegging van de bepalingen van het VWEU met betrekking tot het vrij verkeer.

Het Hof geeft eerst een beschrijving van het betrokken vrij verkeer: aangezien de inkomsten van X. uit een deelneming in het kapitaal van een in een andere lidstaat gevestigde vennootschap komen, moet het beginsel van vrijheid van vestiging (artikel 49 VWEU) worden onderzocht. Vervolgens stelt het Hof vast dat de inaanmerkingneming van "negatieve inkomsten" uit een onroerend goed een fiscaal voordeel vormt in verband met de persoonlijke situatie van de belastingplichtige die relevant is voor de beoordeling van diens algehele fiscale draagkracht. In de zin dat de wetgeving de niet-ingezetenen belastingplichtigen de aan ingezetenen belastingplichtigen geboden mogelijkheid ontzegt dergelijke "negatieve inkomsten" in aftrek te brengen, behandelt de nationale wetgeving eerstbedoelde belastingplichtigen dus minder gunstig. Het Hof onderzoekt dan ook of het criterium van ingezetenschap discriminatie oplevert. Voor de directe belastingen bevinden ingezetenen en niet-ingezetenen zich in de regel niet in vergelijkbare situaties, aangezien het inkomen dat een niet-ingezetene op het grondgebied van een lidstaat verwerft, meestal slechts een deel is van zijn totale inkomen, waarvan het zwaartepunt zich bevindt op de plaats waar hij woont. Het Hof is evenwel van oordeel dat er sprake kan zijn van een vergelijkbare situatie wanneer een niet-ingezetene belastingplichtige geen inkomsten van betekenis op het grondgebied van de woonlidstaat

verwerft en het grootste deel van zijn belastbaar inkomen verwerft uit een in een andere lidstaat uitgeoefende activiteit, zodat de woonlidstaat hem niet de voordelen kan toekennen waarop aanspraak ontstaat wanneer met zijn persoonlijke en gezinssituatie rekening wordt gehouden. In een dergelijk geval is de discriminatie gelegen in het feit dat met de persoonlijke en gezinssituatie noch in de woonlidstaat noch in de werklidstaat rekening wordt gehouden. Het Hof besluit dat dit kennelijk het geval is met X. **België, daarentegen, was van mening dat de situatie van X. niet vergelijkbaar is met die van ingezetenen omdat hij niet het grootste deel van zijn belastbaar inkomen verwerft uit een in een andere lidstaat uitgeoefende activiteit.** Bij de vraag daarentegen in welke andere lidstaat (lidstaten) dan de woonlidstaat fiscale voordelen rekening houdend met de persoonlijke situatie kan (kunnen) toekennen, **volgt het Hof wel de argumentatie van de Belgische regering** en besluit het net als deze dat een zelfstandige die zijn belastbaar inkomen ontvangt op het grondgebied van meerdere lidstaten, zijn recht op aftrek van "negatieve inkomsten" geldend moet kunnen maken in elke werklidstaat die dit soort fiscale voordelen toekent, naar verhouding van het aandeel van het inkomen dat hij op het grondgebied van elk van die lidstaten ontvangt.

[Arrest van het Hof van 8 maart 2017, Wereldhave Belgium e.a., C-448/15 \(België, Hof van beroep te Brussel\)](#)

Richtlijn 90/435/EEG betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten (hierna: "richtlijn 90/435/EEG") heeft tot doel de samenwerking tussen deze ondernemingen te verbeteren. Hiervoor kunnen de lidstaten afzien van de inning van de roerende voorheffing op dividenden die worden uitgekeerd tussen in verschillende lidstaten gevestigde moedermaatschappijen en dochterondernemingen. Het kapitaal van de Belgische vennootschap is met name in handen van twee Nederlandse vennootschappen. Aangezien zij van mening zijn dat zij als "moedermaatschappijen" en dus als "vennootschappen van dezelfde lidstaat" in de zin van richtlijn 90/435/EEG worden aangemerkt, vragen de twee vennootschappen een vrijstelling van de roerende voorheffing op de door Wereldhave uitgekeerde dividenden. De Belgische staat weigert dit. Aangezien de Nederlandse vennootschappen in Nederland aan de vennootschapsbelasting aan een nultarief zijn onderworpen, voldoen zij volgens België niet aan een van de onderworpenheidsvereisten van de richtlijn en kunnen zij bijgevolg geen vrijstelling van de onroerende voorheffing genieten.

De aangezochte Belgische rechter vraagt het Hof of is voldaan aan de voorwaarde volgens welke de betrokken vennootschap onderworpen is aan de belasting zonder keuzemogelijkheid en zonder ervan te zijn vrijgesteld, teneinde als vennootschap van een

lidstaat te worden aangemerkt, indien de betrokken vennootschap een nultarief kan genieten wanneer zij haar winst integraal aan haar aandeelhouders uitkeert.

Om een antwoord te kunnen geven op die vraag, vertrekt het Hof van de bewoordingen en de doelstellingen van richtlijn 90/435/EEG. Aangezien de richtlijn tot doel heeft ervoor te zorgen dat de uitkeringen van winst door een in een lidstaat gevestigde dochteronderneming aan haar in een andere lidstaat gevestigde moedermaatschappij fiscaal neutraal zijn, is het Hof van oordeel dat de betwiste voorwaarde niet alleen vereist dat een vennootschap binnen de werkingssfeer van de belasting valt, maar dat zij ertoe strekt situaties uit te sluiten waarin de mogelijkheid bestaat dat de vennootschap weliswaar aan die belasting is onderworpen, maar die belasting niet daadwerkelijk hoeft te betalen. **Zoals de Belgisch regering had geopperd**, besluit het Hof dan ook dat een vennootschap die een belasting tegen nultarief kan genieten wanneer ze haar winst integraal aan haar aandeelhouders uitkeert, formeel niet van die belasting is vrijgesteld, maar die belasting in de praktijk niet hoeft te betalen. Bijgevolg valt de vennootschap niet onder het begrip "vennootschap van een lidstaat" in de zin van richtlijn 90/435/EEG en valt de uitkering van dividenden door een in een andere lidstaat gevestigde dochteronderneming niet onder bedoelde richtlijn.

[Arrest van het Hof van 9 maart 2017, Oxycure Belgium, C-573/15 \(België, Hof van beroep te Luik\)](#)

Oxycure, een Belgisch vennootschap, heeft als hoofdactiviteit de verhuur en de verkoop van zuurstofcentratoren. Dit soort apparaten maken een zuurstofbehandeling thuis mogelijk voor patiënten met ademhalingsproblemen of andere zware gebreken waarvoor een zuurstofbehandeling is vereist. Oxycure past voor zijn activiteit een verlaagd tarief (6%) van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) toe. De Belgische belastingdienst is echter van oordeel dat deze activiteit moet worden onderworpen aan het normale tarief van 21%. De aangezochte rechter stelt vast dat de Belgische wetgeving voorziet in het verlaagd btw-tarief voor zuurstofflessen, maar niet voor zuurstofconcentratoren. Aangezien die zuurstofbronnen volgens experts onderling verwisselbaar zijn, vraagt de rechter het Hof of de in richtlijn 2006/112/EG betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde (hierna: "btw-richtlijn") neergelegde afwijkingen, in het licht van het beginsel van fiscale neutraliteit, een nationale praktijk als in het hoofdgeding toestaan.

Het Hof merkt op dat overeenkomstig de vaste rechtspraak de bij de btw-richtlijn vastgestelde vrijstellingen van het normale btw-tarief strikt moeten worden uitgelegd. De lidstaten moeten bijgevolg het normale tarief toepassen voor producten die niet in de richtlijn

worden vermeld. Medische zuurstof in een fles is een “gebruiksklaar product” en kan dan ook vallen onder de categorie “farmaceutische producten” als bedoeld in de richtlijn. Een zuurstofconcentrator, een toestel dat zuurstof produceert die vervolgens door de patiënt kan worden gebruikt, kan niet als zodanig worden beschouwd en volgens een verlaagd btw-tarief worden belast, al gaat het volgens de gebruiker om gelijkaardige zuurstofbronnen. **Het Hof volgde het door de Belgische regering verdedigde standpunt.**

Arrest van het Hof van 16 mei 2017, Berlioz Investment Fund, C-682/15 (Luxemburg)

In het kader van het onderzoek van de fiscale situatie van de Franse vennootschap Cofima richt de Franse belastingdienst aan haar Luxemburgse tegenhanger een verzoek om inlichtingen over de Luxemburgse moederonderneming van Cofima, Berlioz Investment Fund (hierna: “Berlioz”). Op vraag van de Luxemburgse belastingdienst (bevel tot het verstrekken van inlichtingen) verstrekt Berlioz een deel van de gevraagde inlichtingen, omdat het van oordeel is dat de andere gevraagde inlichtingen naar verwachting van geen belang zijn voor de door Frankrijk uitgevoerde controle. Na deze weigering om alle inlichtingen te verstrekken, legt de Luxemburgse belastingdienst Berlioz een boete op. Berlioz wendt zich tot de Luxemburgse rechter, die weigert de gegrondheid van het bevel tot het verstrekken van inlichtingen te onderzoeken. Berlioz is van oordeel dat zijn door het Handvest gewaarborgde recht op een doeltreffende voorziening in rechte is geschonden en stelt hoger beroep in. De rechter in hoger beroep vraagt het Hof om te bepalen of hij de gegrondheid van het bevel tot het verstrekken van inlichtingen en daarmee van het Franse inlichtingenverzoek waarop het bevel is gebaseerd, mag onderzoeken.

Het Hof stelt eerst vast dat het Handvest van toepassing is. Richtlijn 2001/16/EU betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen (hierna: “richtlijn 2001/16/EU”) legt aan de lidstaten bepaalde verplichtingen op. Om het nuttig effect van die richtlijn te waarborgen, moeten de lidstaten met name maatregelen nemen die de justitiabele ertoe aanzetten tot het antwoorden op verzoeken van belastingdiensten. De omstandigheid dat richtlijn 2011/16/EU niet uitdrukkelijk voorziet in sanctiemaatregelen staat niet in de weg aan het oordeel dat deze onderdeel zijn van de uitvoering van deze richtlijn en derhalve binnen de werkingssfeer van het Unierecht vallen. Het is ook van geen belang dat de nationale bepaling die als grondslag dient voor een sanctiemaatregel niet ter omzetting van richtlijn 2001/16/EU is vastgesteld, aangezien met de toepassing van deze nationale bepaling de toepassing van genoemde richtlijn wordt beoogd. **De Belgische regering had ter zake geen standpunt ingenomen.**

Gelet op de toepasselijkheid van het Handvest en het algemeen beginsel van het Unierecht dat voorziet in de bescherming tegen ingrepen van het openbaar gezag in de privésfeer van een natuurlijke of rechtspersoon die willekeurig of onredelijk zouden zijn, kan Berlioz zich beroepen op een door de Unie gewaarborgd recht in de zin van artikel 47 van het Handvest, en heeft het daarmee dus recht op een doeltreffende voorziening in rechte. **De Belgische regering had in deze zaak een tegengesteld antwoord gesuggereerd.** Om aan de vereisten van dit artikel te voldoen, moet de nationale rechter volgens het Hof de wettigheid van het bevel kunnen onderzoeken. Een dergelijke beslissing is slechts rechtmatig als de gevraagde informatie “naar verwachting van belang” is voor het belastingonderzoek. De adressaat van het bevel kan zich erop beroepen dat het inlichtingenverzoek niet in overeenstemming is met de richtlijn en dat het daaruit voortkomende bevel onwettig is. In tegenstelling tot wat de Belgische regering had geopperd, voegt het Hof hieraan toe dat de overheden van de aangezochte staat zich niet moeten beperken tot een beknopte en formele verificatie van de regelmatigheid van het inlichtingenverzoek, maar dat ze zich er juist van moeten vergewissen dat het bij de gevraagde inlichtingen niet aan een verwacht belang ontbreekt voor het belastingonderzoek. De rechter van de aangezochte staat moet toezicht kunnen houden op de verificatie van de rechtmatigheid van de aanvraag. Hij moet evenwel enkel nagaan of het bevel berust op een voldoende met redenen omkleed inlichtingenverzoek waarbij het niet kennelijk aan een verwacht belang ontbreekt voor het belastingonderzoek in kwestie. Het Hof is tot slot van oordeel dat de rechter hiertoe toegang tot het inlichtingenverzoek moet hebben. Het Hof voegt er evenwel aan toe dat de toegang tot dit verzoek aan de justitiabele kan worden geweigerd. Teneinde zijn zaak eerlijk te laten behandelen, moet de justitiabele echter toegang hebben tot de belangrijkste inlichtingen van het inlichtingenverzoek.

[Arrest van het Hof van 17 mei 2017, X, C-68/15 \(België, Grondwettelijk Hof\)](#)

Naast het vennootschapsbelasting en de belasting van niet-inwoners kent het Belgische recht een hiervan onderscheiden belasting, de zogenoemde “*fairness taks*”. Deze belasting (5,15%) is van toepassing op zowel ingezetenen als niet-ingezetenen vennootschappen wanneer zij dividenden uitkeren die niet in hun uiteindelijke fiscale resultaat zijn opgenomen omdat zij gebruikmaken van bepaalde belastingvoordelen waarin de nationale belastingregeling voorziet. Omdat hij van oordeel is dat deze belasting een beperking van de vrijheid van vestiging vormt, stelt X een beroep in tot nietigverklaring van de desbetreffende belasting. Volgens X beperkt zij de mogelijkheid voor niet-ingezetenen vennootschappen om vrij te kiezen onder welke rechtsvorm zij hun economische activiteiten in België uitoefenen, omdat niet-ingezetenen vennootschappen op een verschillende manier aan de belasting worden onderworpen

naargelang zij in België een economische activiteiten verrichten door middel van een dochteronderneming of een vaste inrichting.

De aangezochte rechter stelt het Hof vragen over de uitlegging van artikel 49 VWEU (vrijheid van vestiging) en richtlijn 2011/96/EU betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten (hierna: “moeder-dochterrichtlijn”).

Om te beginnen verwijst het Hof naar zijn rechtspraak volgens welke de lidstaat van ontvangst vrijelijk het belastbare feit, de belastbare grondslag en het belastingtarief kan vaststellen die van toepassing zijn op de verschillende vestigingsvormen van de vennootschappen die in een lidstaat actief zijn, op voorwaarde dat hij niet-ingezeten vennootschappen niet discrimineert ten opzichte van vergelijkbare nationale vestigingen. In de onderhavige zaak stelt het Hof vast dat ingezeten vennootschappen en niet-ingezeten vennootschappen in casu dezelfde fiscale behandeling genieten. Het Hof voegt er evenwel aan toe dat de situatie er anders zou kunnen uitzien, omdat een niet-ingezeten vennootschap die in België een economische activiteit verricht door middel van een vaste inrichting - anders dan een ingezeten vennootschap, waarvan het wereldwijde inkomen onderworpen is aan de vennootschapsbelasting - in die lidstaat slechts belasting verschuldigd is over de winst die deze vaste inrichting genereert. In dit geval kan de wijze waarop de belastbare grondslag van de *fairness tax* wordt vastgesteld, met zich meebrengen dat de niet-ingezeten vennootschap ongunstiger wordt behandeld dan een ingezeten vennootschap. Het Hof vraagt hier de nationale rechter na te gaan of de berekeningswijze van de belastbare grondslag ervoor zorgt dat niet-ingezeten vennootschappen die in België actief zijn door middel van een vaste inrichting in geen enkele situatie fiscaal minder gunstig worden behandeld dan ingezeten vennootschappen.

Zoals de Belgische regering had geopperd, oordeelt het Hof vervolgens dat de *fairness tax* niet aan de voorwaarden voldoet om te worden aangemerkt als een bronbelasting in de zin van de moeder-dochterrichtlijn.

Ten slotte is het Hof, **in tegenstelling tot wat werd verdedigd door de Belgisch regering**, van oordeel dat het belastingtarief van de *fairness tax* hoger ligt dan het in de moeder-dochterrichtlijn vastgestelde tarief, hetgeen inhoudt dat er sprake is van een dubbele belasting over de winst waarop die belasting van toepassing is.

[Arrest van het Hof van 17 mei 2017, Association française des entreprises privées, C-365/16 \(Frankrijk\)](#)

Naast de vennootschapsbelasting voorziet het Franse recht in een extra heffing in de vennootschapsbelasting. Aan de extra heffing worden vennootschappen of entiteiten onderworpen die inkomsten hebben verkregen uit deelnemingen in hun dochterondernemingen op het ogenblik waarop zij deze inkomsten wederuitkeren. De Association française des entreprises privées (AFEP) vraagt de afschaffing van deze heffing, omdat ze volgens haar in strijd is met richtlijn 2011/96/EU betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten (hierna: “moeder-dochterrichtlijn”).

De aangezochte rechter stelt het Hof vragen over de uitlegging van de moeder-dochterrichtlijn.

Om te beginnen stelt het Hof vast dat voor zover de belastbare grondslag van de extra heffing bestaat uit door een moedermaatschappij uitgekeerde dividenden, deze belastbare grondslag ook winst kan bevatten die afkomstig is van dochterondernemingen van deze moedermaatschappij die in andere lidstaten zijn gevestigd, waardoor op deze winst een belasting wordt geheven die hoger is dan de in de moeder-dochterrichtlijn bepaalde drempel. Vervolgens is het Hof van oordeel dat aangezien de moeder-dochterrichtlijn ertoe strekt de dubbele belastingheffing over winstuitkeringen door een dochteronderneming aan de moedermaatschappij op het niveau van de moedermaatschappij te elimineren, een belasting bij wederuitkering van deze winst door de lidstaat van de moedermaatschappij op het niveau van deze maatschappij zou resulteren in een belastingheffing. Het Hof besluit derhalve, in **tegenstelling tot wat de Belgisch regering had gesuggereerd**, dat de moeder-dochterrichtlijn zich verzet tegen een fiscale maatregel zoals de extra heffing als in het hoofdgeding.

[Arrest van Hof van 8 juni 2017, Van der Weegen e.a., C-580/15 \(België, rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen\)](#)

Voor het arrest van het Hof C-383/10 voorzag het Belgisch recht in een belastingvrijstelling voor door ingezetenen betaalde interesten op spaartegoeden, maar niet voor door niet-ingezetenen betaalde interesten op identieke rekeningen. In zijn arrest C-383/10 heeft het Hof vastgesteld dat de Belgische wetgeving discriminatoir is. Deze wetgeving werd daarom gewijzigd in de zin dat de belastingvrijstelling inmiddels ook van toepassing is op door niet-ingezetenen betaalde interesten indien de betrokken spaardepositoregeling voldoet aan bepaalde wettelijke vereisten, zoals in euro uitgedrukte

spaardeposito's, een beperking van de terugnemingen en opnemingen alsook een wijze van berekening van de vergoeding waarbij deze bestaat uit een basisrente en een getrouwheidspremie. De in een andere EER-lidstaat gevestigde kredietinstellingen moeten voldoen aan analoge vereisten die door de bevoegde overheden van die andere lidstaat worden vastgesteld.

De heer Van der Weegen en Mevrouw Pot zijn houder van spaarrekeningen in een andere lidstaat dan België. De belastingvrijstelling voor de interesten uit deze rekeningen werd geweigerd, omdat de buitenlandse kredietinstellingen niet hebben aangetoond dat de spaarrekeningen aan gelijkaardige voorwaarden voldeden als die welke geldig waren voor de Belgische spaardeposito's. Dhr. Van der Weegen en mevr. Pot vechten deze beslissing aan voor de rechtbank.

De aangezochte rechter stelt het Hof een vraag over de eventuele schending van de artikelen 56 en 63 VWEU (vrij verkeer van diensten en van kapitaal) door de Belgische regeling.

Om te beginnen stelt het Hof vast dat een spaardeposito bij een in België gevestigde bank of een in het buitenland gevestigde bank in ieder geval slechts de betrokken belastingvrijstelling kan genieten, indien het met name aan twee voorwaarden voldoet: het moet worden onderworpen aan bepaalde beperkingen met betrekking tot de voorwaarden en wijze van terugneming en opneming van die rekening, en de vergoeding van die rekening moet bestaan uit een basisrente en een getrouwheidspremie. Het Hof verduidelijkt dat de betrokken wetgeving uitsluitend moet worden onderzocht in het licht van het vrij verkeer van diensten.

Vervolgens oordeelt het Hof, **in tegenstelling tot het door de Belgische regering verdedigde standpunt**, dat bij de betrokken wettelijke regeling weliswaar wordt voorzien in een belastingregeling die zonder onderscheid geldt voor vergoedingen van Belgische en buitenlandse spaardeposito's, maar dat die regeling toch een beperking van de vrijheid van dienstverrichting kan vormen, omdat er behalve in België geen spaardepositoregeling bestaat die voldoet aan de door de Belgische wet gestelde vereisten: de vereiste inzake de wijze van vergoeding van dergelijke deposito's lijkt een bijzonder kenmerk van de Belgische bankenmarkt te vormen.

Tot slot **verwerpt het Hof de door de Belgische regering gevolgde redenering** dat deze belemmering wordt gerechtvaardigd door een doel van algemeen belang, namelijk de bescherming van de consument. Het Hof oordeelt dat uit geen van de aangevoerde argumenten

kan worden afgeleid dat de toepassing van de vereisten waarin de Belgische wetgeving voorziet, noodzakelijk is voor de verwezenlijking van deze doelstelling.

Arrest van het Hof van 26 oktober 2017, Argenta Spaarbank, C-39/16 (België, Rechtbank van eerste aanleg Antwerpen)

Argenta Spaarbank (hierna: "Argenta") is een erkende kredietinstelling naar Belgisch recht. Argenta betaalt interesten op de spaarrekeningen, zichtrekeningen, termijnrekeningen en andere beleggingsproducten die zij aan haar klanten aanbiedt. Argenta trekt de interesten van de belastbare winst af. Bovendien ontvangt Argenta dividenden uit deelnemingen die meer of minder dan een jaar zijn behouden in Belgische bedrijven en bedrijven uit andere lidstaten van de EU. Aangezien de belasting op deze dividenden reeds aan de bron wordt ingehouden, geniet Argenta overeenkomstig het Belgische Wetboek van de inkomstenbelastingen (WIB 92) de aftrek van definitief belaste inkomsten (DBI) ten belope van 95% van deze dividenden. Artikel 198, 10°, WIB 92 bepaalt evenwel dat de interesten niet aftrekbaar zijn tot een bedrag gelijk aan dat van de dividenden verkregen uit aandelen door een moedermaatschappij welke die aandelen, op het ogenblik van hun overdracht, gedurende een ononderbroken periode van minstens één jaar heeft behouden, en dit ongeacht of er een causaal verband bestaat tussen die interesten en de dividenden waarvoor is gebruikgemaakt van DBI-aftrek. Op grond hiervan heeft de Belgische belastingdienst twee rectificatieaanslagen gevestigd ten aanzien van Argenta, dat hiertegen bezwaar aantekent. Omdat dit bezwaar wordt afgewezen, betwist Argenta die afwijzingsbeslissing in rechte. Volgens Argenta is artikel 198, 10°, WIB 92 onverenigbaar met artikel 4, lid 2, van richtlijn 90/435 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten (hierna: "richtlijn 90/345/EEG"), aangezien deze laatste bepaling de lidstaten enkel toestaat om interesten niet-aftrekbaar te verklaren die in causaal verband staan met de dividenden waarvoor de DBI-aftrek is toegepast. De aangezochte rechter wil van het Hof verduidelijking over de uitlegging van de betrokken bepaling van richtlijn 90/435/EEG.

Om te beginnen onderzoekt het Hof de door de Belgische regering opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid. Volgens laatstgenoemde is richtlijn 90/435/EEG niet van toepassing op de in artikel 198, 10°, WIB 92 bedoelde situatie, omdat dit artikel onder een ander artikel van richtlijn 90/435/EEG valt dat de lidstaten de mogelijkheid biedt om het bij deze richtlijn ingevoerde stelsel voor de aftrek van winsten niet toe te passen op vennootschappen "*die niet gedurende ten minste twee jaren een deelneming behouden welke recht geeft op de hoedanigheid van moedermaatschappij*". Volgens de Belgische regering houdt deze laatste bepaling in dat de lidstaten zich in het daarin bedoelde geval niet naar richtlijn 90/435/EEG hoeven te voegen.

Aangezien de verwijzende rechter van oordeel is dat België geen gebruik heeft gemaakt van deze mogelijkheid en derhalve een andere uitlegging van artikel 198, 10°, WIB 92 geeft, **verwerpt het Hof de door de Belgische regering opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid.**

Vervolgens behandelt het Hof de vragen van de verwijzende rechter. Het Hof is van oordeel dat artikel 4, lid 2, van richtlijn 90/435/EEG duidelijk en ondubbelzinnig is geformuleerd, in die zin dat deze bepaling de lidstaten toestaat om te bepalen dat de loutere *lasten die betrekking hebben op de deelneming* van de moedermaatschappij in het kapitaal van een dochteronderneming niet mogen worden afgetrokken van de belastbare winst van die moedermaatschappij. Volgens het Hof vindt een dergelijke letterlijke uitlegging steun in de opzet en het doel van richtlijn 90/435/EEG. Het Hof vervolgt dat gelet op het in artikel 4, lid 1 van richtlijn 90/435/EEG neergelegde stelsel voor aftrek, lid 2 een uitzondering op het bovengenoemde stelsel inhoudt en dat het daarom strikt moet worden uitgelegd. Het Hof oordeelt ten slotte dat, **in tegenstelling tot wat de Belgische regering had geopperd**, de door deze regering voorgestelde uitlegging van lid 2 het nuttig effect zou ondermijnen van de in lid 1 (van artikel 4 van richtlijn 90/435/EEG) neergelegde regel.

Wat de tweede vraag betreft, was de Belgische regering van oordeel dat artikel 198,10°, WIB 92 geen bepaling tegen fraude of tegen misbruik vormt. **Het Hof volgt de redenering van de Belgische regering niet** en oordeelt dat dit artikel verder gaat dan de maatregelen die de wetgever van de Unie passend acht ter bestrijding van het misbruik.

- Vrij verkeer van werknemers

Arrest van het Hof van 14 maart 2017, Samira Achbita, C-157/15 (België, Hof van Cassatie)

G4S Secure Solutions heeft aan haar werknemers een verbod opgelegd om op het werk zichtbare tekens te dragen van hun politieke, filosofische of religieuze overtuigingen, en elk ritueel dat daaruit voortvloeit uit te voeren. Wegens dit verbod mocht mevr. Samira Achbita niet langer haar hoofddoek dragen op de werkvloer. Toen ze dit wel deed, werd ze ontslagen. Hierop stapte ze samen met het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (Unia) naar de Belgische rechter. Deze vroeg op zijn beurt aan het Hof of een dergelijk verbod onder EU-recht is toegestaan. Meer specifiek wenste het Hof van Cassatie te vernemen of het verbod om een islamitische hoofddoek te dragen dat voortvloeit uit een interne regel van een particuliere onderneming die voorziet in een algemeen verbod op het zichtbaar dragen van enig politiek filosofisch of religieus teken op het werk, een door Richtlijn 2000/78/EG tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep verboden directe discriminatie vormt (hierna, “Richtlijn 2000/78/EG”).

Het Hof brengt vooreerst in herinnering dat Richtlijn 2000/78/EG ‘in beginsel’ elke vorm van directe of indirecte discriminatie op grond van godsdienst verbiedt. Het Hof voegt hieraan toe dat het begrip godsdienst ruim moet worden opgevat (zoals ook het geval is in het kader van het EVRM). Hieronder moet zowel het feit om een geloofsovertuiging te hebben, als de vrijheid om deze openbaar te belijden, worden verstaan.

Vervolgens onderzoekt het Hof of er sprake is van directe discriminatie op grond van godsdienst, met andere woorden, of werknemers verschillend worden behandeld naargelang hun godsdienst of overtuiging. **In tegenstelling tot de Belgische regering** komt het Hof tot het besluit dat G4S alle werknemers op algemene en niet-gedifferentieerde wijze verplicht om zich neutraal te kleden. Er is dus geen sprake van directe discriminatie.

Echter, het Hof is er zich van bewust dat het Hof van Cassatie alsnog tot het besluit kan komen dat er sprake is van indirecte discriminatie op grond van godsdienst, indien het tot de vaststelling komt dat het betrokken verbod in feite tot gevolg heeft dat de personen die een bepaalde godsdienst aanhangen of een bepaalde overtuiging hebben bijzonder worden benadeeld. Een dergelijke vorm van indirecte discriminatie is volgens Richtlijn 2000/78/EG alsnog toegestaan indien het verschil in behandeling objectief werd gerechtvaardigd door een legitiem doel (1) en de middelen voor het bereiken van dat doel passend (2) en noodzakelijk (3) waren. In hoeverre *in casu* aan deze voorwaarden is voldaan, moet worden beoordeeld door het Hof van Cassatie. Niettemin geeft het Hof een aantal aanwijzingen mee.

Volgens het Hof heeft een werkgever het recht om ten aanzien van de klanten (uit de overheids- en private sector) van neutraliteit blijkt te geven wanneer de werkgever bij het nastreven van die doelstelling alleen de werknemers betreft die worden verondersteld in contact te treden met de klanten van de werkgever.

Het opgelegde verbod is volgens het Hof een passend middel om een beleid van neutraliteit te waarborgen op voorwaarde dat het beleid daadwerkelijk coherent en systematisch wordt nagestreefd.

Het opgelegde verbod voldoet volgens het Hof enkel aan de noodzakelijkheidsvoorwaarde indien het verbod uitsluitend geldt voor de werknemers die contact hebben gehad met de klant. Het Hof voegt hieraan toe dat het Hof van Cassatie moet nagaan of G4S - rekening houdend met de beperkingen die inherent zijn aan de onderneming en zonder een extra last te moeten dragen - mevr. Achbita een arbeidsplaats had kunnen aanbieden waarbij er geen visueel contact met klanten bestond, in plaats van haar te ontslaan.

[Arrest van het Hof van 14 september 2017, Petrea, C-184/16 \(Griekenland\)](#)

Wegens diefstal wordt Petrea, Roemeens onderdaan, bevolen het Griekse grondgebied te verlaten op grond dat hij een ernstig gevaar vormt voor de openbare orde en de openbare veiligheid. Bovendien wordt hem de toegang tot het Griekse grondgebied tot eind 2018 ontzegd. In 2013 komt Petrea terug naar Griekenland en krijgt hij een verklaring van inschrijving als burger van de Unie. Deze verklaring wordt later ingetrokken, omdat Petrea nog steeds de toegang tot het grondgebied is ontzegd. De terugkeer van Petrea naar Roemenië wordt bevolen. Hij heeft tegen het eerste verwijderingsbesluit bezwaar gemaakt, enerzijds omdat dit besluit volgens hem strijdig is met richtlijn 2004/38/EG betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden (hierna : “richtlijn 2004/38/EG”) en anderzijds omdat hij niet langer een gevaar meent te vormen voor de openbare orde en de openbare veiligheid. Dit bezwaar is verworpen op grond dat voor Petrea nog steeds een besluit tot verwijdering van het grondgebied gold. Petrea verzoekt daarop beide besluiten nietig te verklaren.

De aangezochte rechter vraagt het Hof of een burger van een lidstaat die het grondgebied van een andere lidstaat binnenkomt en daar een verklaring van inschrijving als burger van de Unie krijgt, ondanks het feit dat voor hem in deze ontvangende lidstaat nog steeds een besluit

tot verwijdering van het grondgebied geldt, van dit grondgebied mag worden verwijderd zonder dat zijn situatie wordt herbekeken in overeenstemming met het bepaalde in richtlijn 2004/38/EG.

Het Hof voert in de eerste plaats aan dat een lidstaat een verklaring van inschrijving die ten onrechte is verstrekt aan een burger van de Unie voor wie nog steeds een besluit tot verwijdering van het grondgebied geldt, kan intrekken en een verwijderingsbesluit kan nemen op basis van de enkele constatering dat het verbod om het grondgebied te betreden voor deze burger nog steeds geldt.

Het Hof verklaart voorts dat een terugkeerbesluit voor een burger van de EU door dezelfde autoriteiten en volgens dezelfde procedure kan worden vastgesteld als bij een terugkeerbesluit voor een illegaal verblijvende onderdaan van een derde land, voor zover de toegepaste maatregelen de voor deze EU-burger eventueel gunstigere nationale maatregelen tot omzetting van richtlijn 2004/38/EG zijn.

Vervolgens is het Hof van mening dat het doeltreffendheidsbeginsel zich niet verzet tegen een praktijk waarbij een persoon jegens wie in omstandigheden zoals deze in de zaak Petrea, een terugkeerbesluit is genomen, zich in het kader van een beroep tegen dat besluit niet kan beroepen op de onrechtmatigheid van het eerder jegens hem genomen besluit, voor zover betrokkene daadwerkelijk de mogelijkheid heeft gehad om tegen dit laatste besluit op te komen en zich daarbij te beroepen op de bepalingen van richtlijn 2004/38/EG.

Tot slot oordeelt het Hof dat richtlijn 2004/38/EG niet vereist dat dit besluit aan de betrokkene ter kennis wordt gebracht in een taal die hij begrijpt of wordt geacht te begrijpen wanneer hij niet om vertaling van het besluit heeft verzocht.

De Belgische regering verdedigde hetzelfde standpunt als het Hof.

- Vrij verkeer van diensten

Arrest van het Hof van 13 juni 2017, The Gibraltar Betting and Gaming Association Limited en The Queen, C-591/15 (Verenigd Koninkrijk)

In 2014 voerde het Verenigd Koninkrijk een nieuwe belastingregeling in waardoor alle aanbieders van kansspelen, ongeacht hun vestigingsplaats, er kansspelbelasting moeten betalen zodra personen in het Verenigd Koninkrijk deelnemen aan deze kansspelen. Ook de kansspelen aangeboden vanuit Gibraltar werden onderhevig aan deze kansspelbelasting. Hierop rees de vraag of de nieuwe regelgeving het vrije dienstenverkeer tussen het Verenigd Koninkrijk en Gibraltar beperkt.

Net zoals verdedigd door de Belgische regering, stelde het Hof dat de EU-principes van het vrije dienstenverkeer in beginsel van toepassing zijn op Gibraltar. Artikel 355, lid 3 VWEU bepaalt immers dat de bepalingen van de Verdragen ook van toepassing zijn op “*de Europese grondgebieden welke buitenlandse betrekkingen door een lidstaat worden behartigd*”, wat het geval is voor Gibraltar, wiens buitenlandse betrekkingen worden behartigd door het Verenigd Koninkrijk. Echter, volgens vaste rechtspraak van het Hof gelden de bepalingen van het vrije dienstenverkeer niet in interne situaties, situaties waarvan alle aspecten zich binnen één lidstaat afspelen. Hiervan is *in casu* sprake. Ook al maakt Gibraltar geen deel uit van het Verenigd Koninkrijk, toch is er tussen Gibraltar en het Verenigd Koninkrijk geen sprake van een vrij verkeer tussen twee EU-lidstaten, aangezien dit een ontkenning zou inhouden van artikel 355, lid 3 VWEU. De EU-principes van het vrije dienstenverkeer zijn bijgevolg niet van toepassing in het kader van de verstrekking van diensten door in Gibraltar gevestigde kansspelaanbieders aan personen die in het Verenigd Koninkrijk wonen. Het Hof kon zich dan ook niet buigen over de verenigbaarheid met het EU-recht van de nieuwe belastingregeling in het Verenigd Koninkrijk.

Arrest van het Hof van 14 juni 2017, Online Games e.a., C-685/15 (Oostenrijk)

Deze zaak handelde over de betwisting van de inbeslagneming door de Oostenrijkse autoriteiten van kansspelautomaten omdat ze werden geëxploiteerd zonder vergunning. De verwijzende rechter vroeg aan het Hof of het in strijd is met het Unierecht, in het bijzonder met de artikelen 49 (vrijheid van vestiging) en 56 (vrij verrichten van diensten) VWEU, dat de nationale rechter de feiten van de bij hem aanhangige zaak ambtshalve moet onderzoeken in het kader van de vaststelling van het bestaan van een bestuursrechtelijke strafprocedure.

Het Hof oordeelde dat het een aangelegenheid van de interne rechtsorde van elke lidstaat is om de procedure vast te stellen voor de beroepen die dienen ter bescherming van de rechten die de justitiabelen aan het Unierecht ontleen. **In overeenstemming met de Belgische regering** oordeelde het Hof dat een nationale regeling waarbij de rechter zelf onderzoek moet doen, niet strijdig is met het EU-recht. Het Hof besliste dat niet kan worden aangenomen dat deze procedurele regeling twijfel kan doen rijzen over de onpartijdigheid van de nationale rechter, omdat er mogelijkheid was om een beroep tot nietigverklaring in te stellen.

Arrest van het Hof van 22 juni 2017, Unibet International, C-49/16 (Hongarije)

Unibet International Limited (hierna: “Unibet”) beschikte niet over de in Hongarije vereiste vergunningen voor het organiseren van online kansspelen. Hierop besliste de Hongaarse belastingdienst de toegang tot de websites van Unibet vanuit Hongarije af te sluiten. Unibet beweerde dat het opgelegde verbod om in Hongarije online kansspelen aan te bieden strijdig is met het Unierecht, omdat het in de praktijk onmogelijk was om een concessie te verkrijgen. De voorafgaande vereiste voor het bekomen van een vergunning was immers dat men een “betrouwbare” kansspelaanbieder moest zijn, en daarvoor moest de kandidaat aanvankelijk reeds tien jaar, en vervolgens reeds drie jaar, kansspelen hebben aangeboden op het grondgebied van Hongarije.

Allereerst werd het Hof verzocht om te verduidelijken of artikel 56 VWEU (vrij verkeer van diensten) zich verzet tegen een wettelijke regeling waarin wordt voorzien dat een concessieovereenkomst kan worden gesloten na deelname aan een openbare aanbestedingsovereenkomst, een procedure die is voorbehouden aan “betrouwbare” kansspelaanbieders. **In tegenstelling tot de Belgische regering**, achtte het Hof dat zowel de regeling van tien jaar, als de regeling van drie jaar een beperking van de vrijheid van dienstverrichting vormde.

Daarna werd door het Hof onderzocht of deze regelingen gerechtvaardigd konden worden op grond van de bescherming van de consument en de risico's voor de openbare orde en de volksgezondheid. Het Hof merkte op dat die doelstellingen de beperkingen van de vrijheid van dienstverrichting kunnen rechtvaardigen, indien is voldaan aan het evenredigheidsbeginsel, en indien de wettelijke regelingen zijn gebaseerd op objectieve criteria, die niet-discriminerend en vooraf bekend zijn.

Het Hof kwam tot het besluit dat de regel dat betrouwbare kansspelaanbieders gedurende tien jaar in Hongarije kansspelen moeten hebben georganiseerd, de nationale

aanbieders bevoordeelt en dus discrimineert. De latere vereiste om minstens drie jaar kansspelen in Hongarije te hebben georganiseerd, voldeed volgens het Hof niet aan de transparantieplichting, omdat de voorwaarden niet voldoende precies waren. Beide regelingen waren bijgevolg strijdig met het Unierecht.

Tot slot wenste de verwijzende rechter nog te vernemen of artikel 56 VWEU zich verzet tegen de opgelegde sancties. **In overeenstemming met het standpunt van de Belgische regering**, bracht het Hof zijn vaste rechtspraak in herinnering die stelt dat een marktdeelnemer die een regeling schendt die onverenigbaar is met artikel 56 VWEU, niet mag worden bestraft.

Beschikking van het Hof van 12 oktober 2017, Fisher, C-192/16 (Verenigd Koninkrijk)

Hierboven kwam reeds de uitspraak van het Hof aan bod in de zaak C-591/15, waarin het Hof oordeelde dat de EU-principes van het vrije dienstenverkeer niet van toepassing zijn in het kader van de verstrekking van diensten door in Gibraltar gevestigde kansspelaanbieders aan personen die in het Verenigd Koninkrijk wonen, aangezien er in dat geval sprake is van een zuiver interne situatie.

In voorliggende zaak werd het Hof gevraagd of dit eveneens het geval is in het kader van de vrijheid van vestiging en het vrij verkeer van kapitaal. In zijn beschikking van 12 oktober 2017 besloot het Hof, **net zoals de Belgische regering**, dat het arrest in de zaak C-591/15 naar analogie moet worden toegepast. De uitoefening van het vrij verkeer van vestiging of van kapitaal door Britse onderdanen tussen het Verenigd Koninkrijk en Gibraltar betreft bijgevolg een zuiver interne situatie.

Arrest van het Hof van 20 december 2017, Global Starnet, C-322/16 (Italië)

Italië legde bij het openen van nieuwe kansspelconcessies nieuwe voorwaarden op ten aanzien van zowel de nieuwe als de bestaande concessiehouders. Global Starnet, een bestaande concessiehouder, meende dat hierdoor bepaalde van zijn rechten werden geschonden en stapte naar de Italiaanse rechter, die twee vragen voorlegde aan het Hof.

Ten eerste vroeg de verwijzende rechter zich af of artikel 267, alinea 3 VWEU (in verband met de verplichting voor de nationale rechter om prejudiciële vragen die niet vatbaar zijn voor hoger beroep aan het Hof voor te leggen) inhoudt dat een nationale rechter niet verplicht is om een uitleggingsvraag aan het Hof voor te leggen wanneer het grondwettelijk hof

van die lidstaat de grondwettelijkheid van nationale bepalingen die inhoudelijk vergelijkbaar zijn met het Unierecht reeds heeft getoetst. Het Hof oordeelde bondig dat de visie van het grondwettelijk hof geen afbreuk doet aan de verplichting voor de nationale rechter die in laatste aanleg oordeelt, een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof. Anders zou de doeltreffendheid van het EU-recht in gevaar komen. België diende geen schriftelijke opmerkingen in ten aanzien van dat punt.

Ten tweede werd de vraag gesteld of de nieuwe Italiaanse wetgeving in overeenstemming was met het Unierecht. **Net zoals de Belgische regering** kwam het Hof tot het besluit dat er sprake was van een beperking van het vrije verkeer van diensten en vestiging, die alsnog kan worden gerechtvaardigd door de volgende dwingende redenen van algemeen belang: *“de verbetering van de winstgevendheid en de solventie van de concessiehouders en de verhoging van hun aanzien en betrouwbaarheid, en bestrijding van de criminaliteit”*. Het Hof wees er verder op dat die rechtvaardigingsgronden moeten worden uitgelegd in het licht van het Handvest en komt vervolgens tot het besluit dat aangezien *in casu* een voldoende lange overgangperiode werd voorzien, het beginsel van bescherming van het gewettigd vertrouwen lijkt te zijn nageleefd. Tot slot oordeelde het Hof dat het aan de nationale rechter staat om de proportionaliteitstoets door te voeren.

- **Handelspraktijken / consumentenbescherming**

[Arrest van het Hof van 4 mei 2017, Luc Vanderborght, C-339/15 \(België, Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel\)](#)

Luc Vanderborght is een in België gevestigde tandarts. Een beroepsvereniging van tandartsen verwijt hem reclame te hebben gemaakt voor tandheelkundige zorg en dient klacht tegen hem in. Vanderborght voert bij de verwijzende rechter aan dat het verbod van alle reclame voor mond- en tandverzorging in de Belgische wetgeving in strijd is met het Unierecht.

De aangezochte rechter heeft het Hof vragen gesteld over de uitlegging van de artikelen 49 en 56 VWEU (vrijheid van vestiging en vrij verrichten van diensten), van richtlijn 2005/29/EG betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt (hierna: “de richtlijn betreffende oneerlijke handelspraktijken”) en van richtlijn 2000/31/EG betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt (hierna: “richtlijn 2000/31/EG”).

Om te beginnen stelt het Hof vast dat reclame voor mond- en tandverzorging een handelspraktijk vormt in de zin van de richtlijn betreffende oneerlijke handelspraktijken, die echter geen afbreuk doet aan de nationale regels inzake gezondheids- en veiligheidsaspecten van producten of specifieke voorschriften voor gereguleerde beroepen. Daarom besluit het Hof dat het feit dat een nationale wetgeving alle reclame voor mond- en tandverzorging op algemene en absolute wijze verbiedt en bepaalde vereisten van bescheidenheid vaststelt ter wille van de bescherming van de volksgezondheid en van de waardigheid van het beroep van tandarts, niet in strijd is met het Unierecht, **zoals de Belgische overheid had geopperd.**

Vervolgens oordeelt het Hof dat online reclame een dienst van de informatiemaatschappij kan zijn in de zin van richtlijn 2000/31/EG, waarvan artikel 8, § 1 de leden van een gereguleerd beroep de mogelijkheid biedt dergelijke diensten te gebruiken om hun activiteiten te bevorderen. Zodoende, en in **tegenstelling tot wat België opperde**, oordeelt het Hof dat richtlijn 2000/31/EG zich ertegen verzet dat een nationale wetgeving alle reclame voor mond- en tandverzorging op algemene en absolute wijze verbiedt, voor zover daarbij alle commerciële communicatie langs elektronische weg wordt verboden.

Tot slot besluit het Hof dat een nationale wetgeving die op algemene en absolute wijze alle reclame voor een bepaalde activiteit verbiedt, moet worden geacht de vrijheid van

dienstverrichting te beperken, die in strijd is met artikel 56 TFUE, **in tegenstelling tot het standpunt van de Belgische regering.**

[Arrest van het Hof van 13 juli 2017, Ferenschild, C-133/16 \(België, Hof van beroep te Bergen\)](#)

Overeenkomstig artikel 5, lid 1, juncto artikel 7, lid 1, tweede alinea van Richtlijn 1999/44/EG betreffende bepaalde aspecten van de verkoop van en de garanties voor consumptiegoederen (hierna: “Richtlijn 1999/44/EG”) heeft de consument een verjaringstermijn van één jaar na de vaststelling van het gebrek om de verkoper te dagvaarden, zonder dat die termijn voor het einde van de aansprakelijkheidstermijn van de verkoper van twee jaar vanaf de aflevering mag verstrijken. Naar Belgisch recht mag die aansprakelijkheidstermijn bij overeenkomst worden verminderd tot een minimum van één jaar vanaf de aflevering indien het om tweedehandsgoederen gaat.

In casu, hebben de partijen van deze mogelijkheid gebruik gemaakt en de aansprakelijkheidstermijn verkort tot één jaar. De consument heeft de verkoper buiten de verjaringstermijn en de afgesproken aansprakelijkheidstermijn gedagvaard, maar niettemin binnen de in de Richtlijn vervatte aansprakelijkheidstermijn van twee jaar vanaf de aflevering. Het Hof van beroep van Bergen verzocht hierop het Hof om aan te geven of een nationale regeling de verjaringstermijn voor een vordering van de consument kan laten verstrijken vóór het einde van de aansprakelijkheidstermijn van twee jaar, wanneer de verkoper en de consument een kortere aansprakelijkheidstermijn zijn overeengekomen.

In tegenstelling tot de Belgische regering oordeelde het Hof dat zowel de verjaringstermijn van één jaar, als de aansprakelijkheidstermijn van twee jaar in beginsel dwingende minimumtermijnen betreffen. Ook verweist het Hof naar de Duitse taalversie van Richtlijn 1999/44/EG, waarin precies staat aangegeven dat de mogelijkheid om voor tweedehandsgoederen de termijn te verkorten, de aansprakelijkheidstermijn voor de verkoper betreft. Dit volgt ook uit overweging 16 van die Richtlijn.

Vervolgens bracht het Hof in herinnering dat de aansprakelijkheidstermijn voor de verkoper een dwingende termijn is waarvan de contractpartijen in beginsel niet kunnen afwijken. De uitzonderingsbepaling met betrekking tot de tweedehandsgoederen moet dan ook strikt worden geïnterpreteerd. Het is dus aan de partijen niet toegestaan om de verjaringstermijn te verkorten. Een nationale regeling die ertoe zou leiden dat de verjaringstermijn waarover de consument beschikt verkort zou worden, leidt tot een lager

beschermingsniveau van de consument, wat afbreuk doet aan de waarborgen van de Richtlijn en verboden is.

[Beschikking van het Hof van 26 oktober 2017, Wamo en Van Mol, C-356/16 \(België, Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel\)](#)

In deze zaak wordt het Hof verzocht om uitleg over Richtlijn 2005/29/EG betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt (hierna: “Richtlijn oneerlijke handelspraktijken”) in het kader van een strafprocedure wegens inbreuk op een nationale regeling die elke natuurlijke of rechtspersoon verbiedt om reclame te verspreiden voor ingrepen van esthetische heelkunde of niet-heelkundige esthetische geneeskunde.

Het Hof meent dat het antwoord op de gestelde prejudiciële vraag duidelijk uit de rechtspraak kan worden afgeleid.

In het arrest *Vanderborght* (C-339/15, zie *supra*) heeft het Hof namelijk reeds gezegd dat eerst moet worden bekeken of de reclame waarvan sprake is, een handelspraktijk in de zin van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken is. Dat begrip wordt bijzonder ruim gedefinieerd als “iedere handeling, omissie, gedraging, voorstelling van zaken of commerciële communicatie, met inbegrip van reclame en marketing, van een handelaar, die rechtstreeks verband houdt met de verkoopbevordering, verkoop of levering van een product aan consumenten”. Daarnaast wordt met het begrip “product” elk goed of elke dienst bedoeld. Hieruit volgt dat reclame voor ingrepen van esthetische heelkunde, zoals *in casu*, een handelspraktijk in de zin van die Richtlijn is.

De Richtlijn oneerlijke handelspraktijken doet echter geen afbreuk aan de Unierechtelijke of nationale voorschriften inzake gezondheids- en veiligheidsaspecten van producten, noch aan de deontologische gedragscodes of andere specifieke voorschriften voor gereguleerde beroepen. **Aangezien de nationale wettelijke regeling in kwestie de volksgezondheid en de waardigheid en integriteit van de beroepen beschermt, verzet die Richtlijn zich volgens het Hof dus niet tegen de nationale wettelijke regeling die aan de orde is in het hoofdgeding.**

Beschikking van het Hof van 7 december 2017, Woonhaven Antwerpen BV CVBA, C-446/17
(België, Vredegerecht Antwerpen II)

In deze zaak wordt het Hof verzocht om Richtlijn 93/13/EEG betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (hierna: “Richtlijn oneerlijke bedingen”) uit te leggen in het kader van een geding over de niet-betaling van de huur voor het gebruik van een door een vennootschap met een sociaal oogmerk verhuurd appartement.

Het Hof meent dat het antwoord op de gestelde prejudiciële vragen duidelijk uit de rechtspraak kan worden afgeleid.

In de arresten *RWE Vertrieb* (C-92/11) en *Barclays Bank* (C-280/13) heeft het Hof namelijk reeds gezegd dat, volgens artikel 1, lid 2 van de Richtlijn oneerlijke bedingen, de contractuele bedingen waarin dwingende wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn opgenomen, niet aan die Richtlijn zijn onderworpen. **De Richtlijn oneerlijke bedingen is in deze zaak dus niet van toepassing.**

- **Sociale zekerheid**

[Arrest van het Hof van 27 april 2017, A-Rosa Flussschiff GmbH, C-620/15 \(Frankrijk\)](#)

Een onderneming met zetel in Duitsland exploiteert twee cruiseschepen, die uitsluitend op Franse wateren varen, waarop een aantal seizoenarbeiders worden tewerkgesteld door een Zwitsers filiaal van deze onderneming. De arbeidsovereenkomsten van deze arbeiders vallen onder Zwitsers recht. Het Zwitserse socialezekerheidsorgaan leverde op grond van Verordening 1408/71/EEG betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen (hierna: “Verordening 1408/71”) E101-verklaringen af. Deze verklaringen bevestigen dat de werknemers onderworpen blijven aan de sociale zekerheid van de lidstaat waar de tewerkstellende onderneming is gevestigd. De vraag stelde zich of deze verklaringen zowel de socialezekerheidsorganen als de rechterlijke instanties van de werklidstaat binden en zo ja, of dit nog steeds het geval is indien blijkt dat de werkzaamheden van de werknemers niet binnen de materiële werkingssfeer van de Verordening vallen.

Het Hof herhaalt zijn eerdere rechtspraak en stelt dat het socialezekerheidsorgaan dat een E101-verklaring aflevert, de voorliggende feiten juist moet beoordelen. Indien de werklidstaat twijfels heeft over de feiten die aan de grondslag liggen van een dergelijke verklaring, dan moet het bevoegde socialezekerheidsorgaan de juistheid van de afgifte opnieuw onderzoeken. Indien beide organen het niet eens worden, dan kan de situatie worden voorgelegd aan de Administratieve Commissie. Slaagt deze er niet in om beide posities met elkaar te verzoenen, dan rest er voor de werklidstaat enkel nog de mogelijkheid om een niet-nakomingsprocedure (artikel 259 VWEU) te starten tegen de lidstaat van het bevoegde socialezekerheidsorgaan. Hieruit volgt volgens het Hof dat zolang de E101-verklaring niet is ingetrokken zowel de socialezekerheidsorganen als de rechterlijke instanties van de werklidstaat hierdoor zijn gebonden. Hieraan wordt volgens het Hof geen afbreuk gedaan indien deze vaststellen dat de werkzaamheden van de werknemers niet binnen de materiële werkingssfeer van de Verordening vallen. **In tegenstelling tot wat werd verdedigd door de Belgische regering**, meent het Hof dat het tegengaan van oneerlijke concurrentie en sociale dumping deze rechtspraak niet kan wijzigen.

Arrest van het Hof van 13 september 2017, X, C-570/15 (Nederland)

X, inwoner van België van Nederlandse origine, werkt voor een in Nederland gevestigde werkgever. 6,5 % van zijn jaarlijks totaal aan arbeidsuren heeft hij in België gewerkt, hoewel zulks niet in de arbeidsovereenkomst staat vermeld. De bevoegde belastingdiensten in Nederland zijn van oordeel dat de activiteiten die X in België heeft verricht een uitzondering vormen en dat deze niet in aanmerking moeten worden genomen voor het vaststellen van de toepasselijke wetgeving inzake sociale zekerheid en dat derhalve, overeenkomstig het bepaalde in artikel 13, lid 2, a) van verordening nr. 1408/71 betreffende de toepassing van socialezekerheidsregelingen op werknemers, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (hierna “verordening nr. 1408/71), enkel de Nederlandse wetgeving van toepassing is. X vecht dit besluit in rechte aan. De aangezochte rechter vraagt het Hof naar welke maatstaven in deze zaak moet worden beoordeeld welke wetgeving inzake sociale zekerheid toepasselijk is.

Om te beginnen, herinnert het Hof eraan dat overeenkomstig artikel 14, lid 2 van verordening nr. 1408/71 de werknemer die gewoonlijk werkzaamheden in loondienst uitoefent op het grondgebied van twee of meer lidstaten, is onderworpen aan de wetgeving van de lidstaat waar hij woont ingeval hij een deel van zijn werkzaamheden op dit grondgebied pleegt uit te oefenen. Dat geldt niet voor X: aangezien hij slechts incidenteel werkzaamheden in België uitoefent, is het voornoemde artikel 14, lid 2 hier niet van toepassing.

Vervolgens buigt het Hof zich over de maatstaven aan de hand waarvan kan worden bepaald of een persoon gewoonlijk werkzaamheden in loondienst uitoefent op het grondgebied van tenminste twee lidstaten, met name: de duur van de tijdvakken van de werkzaamheden en de aard van de werkzaamheden in loondienst zoals vastgelegd in het arbeidscontract, evenals, in voorkomend geval, de daadwerkelijk uitgeoefende werkzaamheden. Op basis van deze maatstaven besluit het Hof, **zoals ook de Belgische regering had verdedigd**, dat X niet onder het toepassingsgebied van voornoemd artikel 14 valt, aangezien er in zijn arbeidscontract geen melding wordt gemaakt van prestaties in België. Bovendien heeft hij slechts 6,5% van zijn werktijd in deze lidstaat gewerkt, voornamelijk thuis.

Zoals de Belgische regering had voorgesteld, besluit het Hof dat X niet moet worden beschouwd als een werknemer die werkzaamheden in loondienst pleegt uit te oefenen op het grondgebied van twee Lidstaten, in de zin van verordening nr. 1408/71.

- Transport

Arrest van het Hof van 20 december 2017, Vaditrans, C-102/16 (België, Raad van State)

In deze zaak wordt het Hof verzocht om uitleg over artikel 8, leden 6 (over de minimum wekelijkse rusttijden) en 8 (over de dagelijkse rusttijden en verkorte wekelijkse rusttijden die onder voorwaarden in een voertuig mogen worden doorgebracht) en over artikel 19 (over de sancties die de lidstaten moeten vaststellen) van Verordening (EG) nr. 561/2006 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer (hierna: “Verordening 561/2006”). Die vragen werden gesteld naar aanleiding van een geding tussen een in België gevestigde transportonderneming en de Belgische Staat over een in de nationale regelgeving voorziene geldboete voor vrachtwagenchauffeurs die hun verplichte wekelijkse rusttijden in hun voertuigen nemen.

Ten eerste leidt het Hof uit de bewoordingen van Verordening 561/2006 af dat een bestuurder de normale wekelijkse rusttijden niet in het voertuig mag doorbrengen. Er wordt immers uitdrukkelijk gewag gemaakt van “normale” wekelijkse rusttijden en “verkorte” wekelijkse rusttijden en de Verordening maakt bovendien een onderscheid tussen de manieren waarop die rusttijden kunnen worden gebruikt. Enkel de verkorte wekelijkse rusttijden mogen onder bepaalde voorwaarden in het voertuig worden doorgebracht. Het Hof meent bovendien dat een andere uitlegging het nuttig effect zou ontnemen aan het onderscheid tussen beide begrippen. Het Hof geeft ook nog mee dat de ontstaansgeschiedenis, de context en het doel van Verordening 561/2006 die interpretatie bevestigt. **De Belgische regering heeft hetzelfde standpunt verdedigd.**

Ten tweede spreekt het Hof zich uit over de verhouding van een dergelijke verbod met het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel, aangezien Verordening 561/2006 niet in uitdrukkelijke sancties voorziet. Volgens het Hof wordt dat beginsel gerespecteerd wanneer de rechtsonderhorige uit de bewoordingen van de relevante bepaling kan opmaken voor welk handelen of nalaten hij strafrechtelijk aansprakelijk kan worden gesteld. Het Hof stelt vast dat in deze kwestie het verbod als zodanig uit de Verordening volgt. Artikel 19 van Verordening 561/2006 verplicht de lidstaten om te voorzien in sancties voor inbreuken erop en die sancties moeten doeltreffend, evenredig, afschrikkend en niet-discriminerend zijn. De lidstaten mogen zelf bepalen of die sancties strafrechtelijk, civielrechtelijk of bestuursrechtelijk van aard zijn. Het Hof besluit dat de geldigheid van Verordening 561/2006 uit het oogpunt van het strafrechtelijk legaliteitsbeginsel niet wordt aangetast. **De Belgische regering heeft hetzelfde betoogd.**

- **Douane-unie**

[Arrest van het Hof van 15 juni 2017, T.KUP, C-349/16 \(Rechtbank van eerste aanleg te Brussel\)](#)

T.KUP, een in Frankrijk gevestigde onderneming, voert via de haven van Antwerpen (België) schoeisel in dat in China wordt geproduceerd. Op grond van verordening nr. 553/2006 tot instelling van een voorlopig antidumpingrecht op bepaald schoeisel met bovendeel van leder ingevoerd uit de Volksrepubliek China en Vietnam, verordening nr. 1472/2006 tot instelling van een definitief antidumpingrecht en tot definitieve inning van het voorlopige recht op bepaald schoeisel met bovendeel van leder ingevoerd uit de Volksrepubliek China en Vietnam (hierna "verordening 1472/2006"), en verordening nr. 1294/2009 tot uitbreiding van de toepassing van verordening nr. 1472/2006 tot bepaald ingevoerd schoeisel met bovendeel van leder verzonden vanuit de SAR Macau (hierna "verordening 1294/2009"), hebben de Belgische havenautoriteiten antidumpingrechten geïnd. In zijn arrest C-249/10 P heeft het Hof verordening nr. 1472/2006 ten aanzien van een bepaalde groep ondernemingen, waartoe T.KUP niet behoorde, nietig verklaard. In de overtuiging dat verordening 1472/2006 ook ten aanzien van T.KUP nietig zou moeten worden verklaard, diende T.KUP een verzoek tot terugbetaling van de betaalde antidumpingrechten in. Dit verzoek werd verworpen, waarop T.KUP een beroep in rechte heeft ingesteld. De aangezochte rechter legt het Hof vragen voor betreffende de geldigheid voor T.KUP van verordening nr. 1294/2009, gelet op de schending van verschillende bepalingen van de antidumpingbasisverordening (verordening nr. 384/96 betreffende beschermende maatregelen tegen invoer met dumping uit landen die geen lid zijn van de Europese Gemeenschap).

Het Hof wordt derhalve verzocht zich te buigen over de vraag of de Commissie de bijzondere situatie van de onderneming, die klacht indiende, had moeten analyseren en de antidumpingverordeningen specifiek op de genoemde onderneming had moeten toepassen in plaats van te opteren voor de zogenoemde steekproefmethode (zich te baseren op een representatieve groep ondernemingen en uitsluitend op basis daarvan het bedrag van de antidumpingrechten te bepalen).

Het Hof wijst er vooreerst op dat de instellingen over een ruime beoordelingsbevoegdheid beschikken bij hun keuze gebruik te maken van de steekproefmethode, zodat de Unierechter zich er in het kader van zijn toetsing toe dient te beperken na te gaan of die keuze niet berust op materieel onjuiste feiten of op een kennelijke beoordelingsfout. De Commissie heeft zich gebaseerd op gegevens over een derde van de invoer uit Vietnam en betreffende de vijf grootste invoerders van goederen uit China en drie

andere invoerders om een beter rekening te kunnen houden met de geografische spreiding en met de verschillende ingevoerde soorten schoeisel. Het Hof meent derhalve dat de betrokken instellingen niet in strijd hebben gehandeld met de voor hen geldende rechtsregels en dat zij de grenzen van hun beoordelingsbevoegdheid niet hebben overschreden. Het Hof voegt hieraan toe dat de instellingen tevens de procedurele rechten van de partijen hebben geëerbiedigd, die echter bewijsmateriaal dienen te verstrekken ter ondersteuning van hun stellingen. Het Hof besluit dat het onderzoek van de vraag geen feiten aan het licht heeft gebracht die de geldigheid van verordening 1294/2009 kunnen aantasten.

De Belgische regering had verklaard dat het niet haar taak was te oordelen of de Commissie haar werk naar behoren had uitgevoerd en dat zij het aan de wijsheid van het Hof overlaat om te oordelen over de vraag of verordening 1249/2009 al dan niet geldig is.

Arrest van het Hof van 19 oktober 2017, A., C-522/16 (Nederland)

Volgens de EU kan op het gebied van landbouw de invoer van bepaalde producten uit derde landen nadelen hebben voor de Europese markt. Dat is het geval in de sector van het slachtpluimvee. Teneinde deze nadelen te vermijden of tegen te gaan legt de EU reactieprijzen vast beneden dewelke aanvullende invoerrechten kunnen worden opgelegd.

F, een onderneming gevestigd in Duitsland, maakt deel uit van onderneming D, die eveneens in Duitsland is gevestigd. Bij onderneming K, gevestigd in Uruguay, koopt F bevroren rauw kippenvlees aan dat afkomstig is uit Brazilië en Argentinië. De gefactureerde prijs ligt hoger dan de reactieprijs en dus dienen geen aanvullende invoerrechten te worden betaald. Vervolgens brengt F deze producten in het vrije verkeer in Nederland. Tot slot verkoopt F dezelfde producten aan onderneming G, gevestigd in Zwitserland, tegen een prijs die systematisch hoger ligt dan de prijs die onderneming K heeft gefactureerd. De aandeelhouders van de ondernemingen K en G behoren tot dezelfde familie. Bij een controle stellen de Nederlandse douaneautoriteiten vast dat de aan- en verkopen van de door F ingevoerde producten altijd volgens hetzelfde schema verlopen: G koopt de producten aan bij Zuid-Amerikaanse leveranciers, tegen prijzen die lager liggen dan de reactieprijs, en verkoopt ze door aan K tegen prijzen die veel hoger liggen dan de reactieprijs. K verkoopt de producten aan F tegen een prijs die iets hoger ligt dan de prijs waartegen ze ze heeft aangekocht. F voert de producten in om ze in het vrije verkeer te brengen in de EU en verkoopt ze tot slot aan G tegen een nog hogere prijs. Vervolgens verkoopt G de producten aan D tegen een prijs die lager ligt dan de prijs waartegen zij ze zelf heeft aangekocht én lager dan de reactieprijs. Tot slot verkoopt D de producten aan een klant tegen een prijs die hoger ligt dan de prijs waartegen zij ze kocht bij G, maar die lager ligt dan de prijs die ze betaalde

aan F, de prijs die F aan K betaalde bij de invoer van de producten, én lager dan de reactieprijs. In het licht van deze vaststellingen oordelen de Nederlandse douaneautoriteiten dat er sprake is van een kunstmatige constructie voor de opdrijving van de oorspronkelijke prijs van de producten, die bedoeld is om de betaling van aanvullende invoerrechten te ontwijken. Aangezien de contracten fictieve verkopen betreffen, baseren de Nederlandse autoriteiten zich voor de berekening van de invoerprijs en van de mogelijke aanvullende invoerrechten op de prijs die de oorspronkelijke Zuid-Amerikaanse leveranciers aan G hebben gefactureerd. Een van de aandeelhouders heeft bezwaar ingediend tegen de aanslagbiljetten die hij ingevolge deze controle ontving. De aangezochte rechter stelt het Hof vragen aangaande de uitlegging die moet worden gegeven aan de bepalingen van het douanewetboek met betrekking tot de identiteit van de schuldenaars van de douaneschuld en tot de inhoud van de gegevens die noodzakelijk zijn om de douaneaangifte op te stellen.

Vooreerst verduidelijkt het Hof dat in het onderhavige geval de aankoopcontracten en de facturen de voor de douaneaangifte nodige gegevens vormen. Vervolgens oordeelt het Hof dat onder het begrip « schuldenaar » van de douaneschuld moet worden begrepen, de natuurlijke persoon die nauw en bewust betrokken is geweest bij het bedenken en op kunstmatige wijze opzetten van een structuur van handelsstromen, als die in het hoofdgeding, die een verlaging van de wettelijk verschuldigde invoerrechten tot gevolg heeft gehad, terwijl hij niet zelf de voor de opstelling van de douaneaangifte gebruikte verkeerde gegevens heeft verstrekt, wanneer uit de omstandigheden blijkt dat deze persoon wist of redelijkerwijze had moeten weten dat de handelingen waarop die structuur betrekking waren uitgevoerd louter met het doel om de door het Unierecht toegekende voordelen op onrechtmatige wijze te verkrijgen. De omstandigheid dat deze persoon die structuur pas heeft bedacht en op kunstmatige wijze opgezet nadat hem door specialisten op het gebied van douanerecht was verzekerd dat die structuur wettig was, is in dit verband niet van invloed. Tot slot oordeelt het Hof dat in het onderhavige geval het feit dat de douaneschuld bij invoer is ontstaan doordat aan rechten bij invoer onderworpen goederen in het vrije verkeer zijn gebracht, op zichzelf niet de mogelijkheid uitsluit om het bedrag van de voor dergelijke goederen verschuldigde invoerrechten aan de schuldenaar mede te delen na het verstrijken van de termijn van drie jaar (te rekenen vanaf het ontstaan van de douaneschuld) zoals bepaald in het douanewetboek.

De Belgische regering had hetzelfde standpunt als het Hof verdedigd.

✓ **Beroep wegens niet-nakoming**

Arrest van het Hof van 13 september 2017, Commissie tegen België, C-591/14

In de jaren 2001 tot 2006 heeft België de kosten van de tests voor de opsporing van overdraagbare spongiforme encefalopathieën bij runderen (hierna “BSE-tests”) volledig of gedeeltelijk voor zijn rekening genomen. Na een uitvoerige briefwisseling met de Belgische autoriteiten in het kader van een verzoek om informatie heeft de Commissie beslist in november 2008 de onderzoeksprocedure inzake steunmaatregelen ten gunste van de staten van artikel 108, lid 2, VWEU in te leiden tegen België. Na afloop daarvan heeft de Commissie op 27 juli 2011 in haar besluit de financiering van de BSE-tests door België aan bedragen boven de 40 EUR (het maximaal toegestane bedrag per test zoals vastgelegd in de TSE-richtsnoeren) gekwalificeerd als onrechtmatige en met de interne markt onverenigbare staatssteun. Zij eiste derhalve de terugvordering van deze steun ten belope van 6.619.810,74 EUR binnen een termijn van 4 maanden.

België heeft dit besluit aangevochten door een beroep tot nietigverklaring in te stellen, dat op 25 maart 2015 door het Gerecht werd verworpen (zaak T-538/11, België tegen de Commissie). Vervolgens stelde België een hogere voorziening in tegen dit arrest van het Gerecht, maar werd door het Hof in het ongelijk gesteld (zaak C-270/15P, arrest van 30 juni 2016). Omdat de Commissie had vastgesteld dat België op de in het besluit vastgestelde datum (28 november 2011) niet de nodige maatregelen had genomen voor de terugvordering van de betreffende steun, diende zij op 19 december 2014 een beroep wegens niet-nakoming in.

In zijn arrest oordeelde het Hof dat België zijn verplichtingen niet was nagekomen doordat het niet alle maatregelen had getroffen die noodzakelijk zijn om de door de Commissie onrechtmatig en met de interne markt onverenigbaar verklaarde staatssteun terug te vorderen van de begunstigden.

In de eerste plaats benadrukt het Hof dat het enige verweer dat een lidstaat kan aanvoeren tegen een door de Commissie krachtens artikel 108, lid 2, VWEU ingesteld beroep wegens niet-nakoming, de volstreekte onmogelijkheid is om het besluit uit te voeren, behoudens het geval waarin een terugvorderingsbesluit krachtens artikel 263 VWEU nietig is verklaard, of het feit dat het terugvorderingsbesluit zulke ernstige en kennelijke gebreken vertoont dat het als non-existent kan worden aangemerkt. Aangezien het door België ingestelde beroep tot nietigverklaring, evenals de hogere voorziening tegen het arrest waarbij het Gerecht dit beroep had verworpen, werden afgewezen, **verklaart het Hof dat het argument van België betreffende de onjuiste kwalificatie van de BSE-tests als staatssteun niet-ontvankelijk is.**

Vervolgens oordeelde het Hof, **in tegenstelling tot het standpunt dat België verdedigde**, dat aangezien in het besluit de marktdeelnemers op wie de verplichting rustte om de BSE-test te laten uitvoeren als begunstigden van de betrokken steun worden aangemerkt, dat besluit niet als non-existent kan worden beschouwd. Bovendien zou de vrees voor - zelfs onoverkomelijke - interne moeilijkheden die met name voortvloeien uit de identificatie van de werkelijke begunstigden van de steun niet kunnen rechtvaardigen dat een lidstaat de krachtens het recht van de Unie op hem rustende verplichtingen niet nakomt.

Tot slot herinnert het Hof eraan dat zijn rechtspraak de **door België voorgestelde berekeningsmethode** om aan te tonen dat de *de-minimis*drempels niet werden overschreden, uitsluit. Doordat België geen concrete en nauwkeurige gegevens heeft verstrekt waaruit kan worden afgeleid dat voor de begunstigden deze drempels in acht werden genomen, wees het Hof dit argument af.

✓ Beroepen tot nietigverklaring

Arrest van het Gerecht van 17 mei 2017, België tegen de Commissie, T-287/16

De Belgische onderneming Saint-Louis Sucre verkoopt suiker aan twee andere ondernemingen. Deze suiker is bestemd voor export naar landen buiten de EU. De twee ondernemingen die de suiker kopen, verkopen vervolgens een deel van de suiker aan twee andere ondernemingen waarbij die suiker bestemd is om te worden uitgevoerd naar landen buiten de EU. Op basis van de uitvoeraangiftes ontvangt Saint-Louis Sucre uitvoerrestituties van het Belgisch Interventie- en Restitutiebureau (BIRB). Achteraf blijkt echter dat deze suiker, nadat hij België heeft verlaten, van zijn bestemming werd onttrokken en opnieuw in de EU werd ingevoerd met een vervalst document. Er wordt een gerechtelijke procedure opgestart waarbij het BIRB de terugbetaling van de gestorte uitvoerrestituties eist. Aanvankelijk weigert Saint-Louis Sucre de terugbetaling, maar stemt er later toch mee in, onder alle voorbehoud en zonder nadelige erkenning (in 1997). Na ontvangst van deze betaling verricht België een storting ten belope van 80% van het door Saint-Louis Sucre betaalde bedrag aan het Europees Landbouwarantiefonds (ELGF). België behoudt de overige 20% in overeenstemming met verordening (EEG) nr. 595/91 betreffende onregelmatigheden in het kader van de financiering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en terugvordering van bedragen die in dat kader onverschuldigd zijn betaald, alsmede de organisatie van een informatiesysteem op dit gebied.

Saint-Louis Sucre neemt juridische maatregelen om het geld terug te vorderen. Zij wordt in eerste aanleg en in beroep in het gelijk gesteld. Het Hof van beroep acht het daarbij niet nodig het Hof om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van de betreffende verordening te verzoeken, hoewel het BIRB dit had gevraagd. Daarop overweegt het BIRB een beroep in cassatie en vraagt het, overeenkomstig de procedure, voorafgaandelijk advies aan een advocaat bij het Hof van cassatie. Na bestudering van het dossier geeft deze advocaat een ongunstig advies. Het BIRB volgt dit advies, stelt geen beroep in, betaalt aan Saint-Louis Sucre het bedrag waartoe het veroordeeld werd en deelt aan de Europese Commissie mee dat het bedrag van deze veroordeling in rekening wordt gebracht aan het ELGF. De Commissie betwist deze beslissing op twee punten: ten eerste de beslissing om niet alle mogelijkheden tot beroep te benutten, met name een beroep in cassatie om het betreffende bedrag van Saint-Louis Sucre terug te vorderen, en ten tweede de rente die vanaf het jaar 1997 werd aangerekend. Derhalve nam de Commissie besluit 2016/417 aan, op grond waarvan zij de door België betaalde bedragen aan EU-financiering heeft onttrokken.

België stelt bij het Gerecht een beroep tot nietigverklaring van genoemd besluit in. Enerzijds stelt België dat de Commissie niet heeft aangetoond dat de uitgaven niet in

overeenstemming met het recht van de Unie waren en dat het niet-terugvorderen ervan of de onregelmatigheid te wijten was aan een onregelmatigheid of een nalatigheid die kan worden toegeschreven aan het BIRB, en anderzijds stelt België dat het onttrokken bedrag niet in verhouding staat met het belang van de geconstateerde niet-naleving (schending van het evenredigheidsbeginsel), aangezien er reeds een bedrag aan het ELGF was gestort.

Het Gerecht herinnert er in de eerste plaats aan dat het ELGF uitsluitend handelingen ten laste neemt die werden verricht in overeenkomst met de regelgeving van de EU. Derhalve kan de Commissie bedragen aan EU-financiering onttrekken wanneer zij vaststelt dat de voor de uitvoer van landbouwproducten naar derde landen vastgestelde restituties niet in overeenkomst met de regelgeving van de EU werden betaald. In het bijzonder kan de Commissie een dergelijk besluit aannemen wanneer zij vaststelt dat de onregelmatigheden of het niet-terugvorderen een gevolg zijn van onregelmatigheden of nalatigheden die kunnen worden toegeschreven aan de administratie of aan een dienst of een instelling van een lidstaat.

Vervolgens is het Gerecht met betrekking tot het eerste middel dat België heeft aangevoerd, van oordeel, **in tegenstelling tot het standpunt dat België verdedigde**, dat het feit dat er geen beroep in cassatie werd ingesteld een onregelmatigheid of nalatigheid is die aan het BIRB moet worden toegeschreven. Het Gerecht is van mening dat België aangezien het ondanks een negatief advies van een advocaat bij het Hof van cassatie een beroep in cassatie had kunnen instellen, het absoluut onmogelijk heeft gemaakt dat het Hof van Cassatie prejudiciële vragen aan het Hof stelt. In principe is het Hof van cassatie verplicht zich tot het Hof te wenden krachtens artikel 267 WVEU.

Tot slot en met betrekking tot het tweede middel dat België heeft aangevoerd, verwijst het Gerecht naar de berekening zoals uiteengezet in het verzoekschrift van de Commissie en is het van oordeel, **in tegenstelling tot het standpunt dat België verdedigde**, dat de Commissie, gelet op de evaluatiecriteria vermeld in de EU-regelgeving, het te onttrekken bedrag correct heeft ingeschat (volgens de aard en de ernst van de inbreuk en de financiële schade berokkend aan de EU).

Om deze redenen verwerpt het Gerecht het door België ingestelde beroep in zijn geheel.

✓ Tussenkomsten in rechtstreekse beroepen

Arrest van het Hof van 29 juni 2017, Commissie / Portugal, C-126/15

Op het tijdstip van hun uitslag tot verbruik in een lidstaat wordt op tabaksproducten accijns geheven. In Portugal voorziet de Portugese wet in een tijdsbeperking in de sigarettenverkoop: na het verstrijken van de derde maand volgend op het jaar waarin ze werden uitgeslagen, kunnen sigaretten er niet meer worden verkocht. Het is de bedoeling te vermijden dat wederverkopers van sigaretten voorraden aanleggen in het vooruitzicht van een eventuele verhoging van de accijns. De Commissie is van oordeel dat de bepalingen van richtlijn 2008/118/EG houdende een algemene regeling inzake accijns (hierna: "richtlijn 2008/118/EG"), in combinatie met het evenredigheidsbeginsel, de lidstaten niet toestaan de distributie van tabaksproducten te beperken wegens fiscale redenen. Volgens de Commissie is dit wel het geval in Portugal, omdat pakjes sigaretten er slechts binnen een beperkte tijd kunnen worden verkocht. De Commissie stelt daarom een beroep wegens niet-nakoming tegen Portugal in. In deze zaak intervenueerde België aan de zijde van Portugal.

Om te beginnen verduidelijkt het Hof dat het Unierecht weliswaar het tijdstip bepaalt waarop de accijns wordt verschuldigd, maar naar het recht van de lidstaten verwijst voor de vaststelling van de voorwaarden voor de verschuldigdheid van de accijns en het toe te passen tarief. Bijgevolg, in tegenstelling tot wat de Commissie betoogt, verbiedt het Unierecht de lidstaten niet de verkoop van sigaretten die legaal in de handel werden gebracht, in de tijd te beperken.

Vervolgens is het Hof van oordeel dat aangezien de marktdeelnemers de terugbetaling kunnen vragen van de voorafgaandelijk betaalde accijns voor zover deze pakjes onder douanetoezicht worden vernietigd, dan wel de betrokken producten opnieuw tot verbruik kunnen uitslaan door de aanbrenging van een nieuw accijnszegel onder douanetoezicht, de Portugese wet de marktdeelnemers niet dwingt aanvullende accijns te betalen voor de pakjes sigaretten die reeds rechtmatig tot verbruik zijn uitgeslagen.

Het Hof besluit dan ook **overeenkomstig het door de Belgische regering verdedigde standpunt** dat de Portugese wet niet in strijd is met richtlijn 2008/118/CE.

Vervolgens is het Hof wat het evenredigheidsbeginsel betreft, van oordeel dat de voorkoming van fraude en belastingontduiking, de handhaving van een gezonde mededinging,

de bescherming van de volksgezondheid en de bestrijding van illegale tabakshandel, zoals door de Portugese regering aangevoerd, rechtmatige doelen zijn. Met uitzondering van dit laatste doel waarvoor Portugal niet voldoende argumenten aanvoert, is het Hof van oordeel dat de Portugese maatregel gepast is om de vooropgestelde doelen te bereiken. Wat het geschikte karakter van de maatregel betreft, merkt het Hof op dat de Commissie niet de noodzaak betwist om een termijn te bepalen waarbinnen sigaretten mogen worden verkocht, maar wel de duur van de termijn die volgens haar te kort is. De Commissie stelt een termijn van een jaar in plaats van de vastgestelde drie maanden. Het Hof is van oordeel dat een termijn van een jaar de doeltreffendheid van de maatregel aanzienlijk zou beperken. Het Hof besluit dan ook dat de termijn van drie maanden niet als problematisch is te beschouwen, maar dat de nagestreefde doelen kunnen worden bereikt op een manier die minder belastend is, maar net zo geschikt is indien de litigieuze maatregel alleen toepassing zou vinden wanneer het accijnstarief op sigaretten wordt verhoogd. Indien er namelijk geen verhoging is, bestaat er voor de markdeelnemers immers geen stimulans om buitensporige hoeveelheden sigaretten tot verbruik uit te slaan met het oog op het vermijden van de betaling van hogere accijns. Op dit punt is Portugal de op hem krachtens het EU-recht rustende verplichtingen niet nagekomen. **De Belgische regering had de evenredigheid van de maatregel verdedigd.**

[Arrest van het Hof van 6 september 2017, Slowakije & Hongarije / Raad, C-643 & 647/15](#)

In reactie op de migratiecrisis waarmee Europa in de zomer 2015 werd geconfronteerd, heeft de Raad van de EU een besluit aangenomen, teneinde Italië en Griekenland te helpen het hoofd te bieden aan de massale toestroom van migranten. Dit besluit voorziet in de herplaatsing van 120 000 personen die duidelijk internationale bescherming nodig hebben, van deze twee lidstaten naar andere lidstaten van de Unie over een periode van twee jaar. Dit mechanisme bepaalt dat elke lidstaat een bepaald quotum asielzoekers moet opvangen.

Het bestreden besluit is vastgesteld op basis van artikel 78, lid 3, VWEU, hetgeen bepaalt: *Indien een of meer lidstaten ten gevolge van een plotselinge toestroom van onderdanen van derde landen in een noodsituatie terechtkomen, kan de Raad op voorstel van de Commissie voorlopige maatregelen ten gunste van de betrokken lidstaat of lidstaten vaststellen. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.*" Slowakije en Hongarije zijn tegen dit besluit van de Raad voor het Hof opgekomen en hebben de nietigverklaring ervan gevraagd. Volgens de twee lidstaten zijn bij de vaststelling van dit besluit wezenlijke onregelmatigheden begaan van procedurele aard of die verband houden met de keuze van een ongeschikte rechtsgrondslag en is het besluit niet gepast om op de

migratiecrisis te reageren, en hiervoor niet noodzakelijk. Net als Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Luxemburg, Zweden en de Commissie intervenueerde België aan de zijde van de Raad. Slowakije en Hongarije kregen de steun van Polen.

In zijn arrest volgt het Hof het standpunt van de Raad dat door de Belgische regering werd verdedigd en verwerpt het integraal de door Slowakije en Hongarije ingediende beroepen.

Wat de keuze van artikel 78, lid 3, VWEU als rechtsgrondslag betreft en het daarin neergelegde begrip "voorlopige maatregelen" stelt het Hof vast dat het artikel een passende rechtsgrondslag biedt voor de situatie en dat de gevolgde procedure absoluut correct is. De wetgevingsprocedure is inderdaad alleen van toepassing wanneer er in de Verdragsbepaling uitdrukkelijk naar wordt verwezen. Artikel 78, lid 3, VWEU bevat evenwel geen uitdrukkelijke verwijzing naar de wetgevingsprocedure zodat het bestreden besluit kon worden vastgesteld in het kader van een niet-wetgevingsprocedure en bijgevolg een niet-wetgevingshandeling vormt. Uit deze vaststelling volgt dat de bij de vaststelling van het besluit gevolgde procedure en de inhoud van dit besluit voldoen aan het bepaalde in artikel 78, lid 3, VWEU. Dat artikel biedt de instellingen van de Unie namelijk de mogelijkheid alle voorlopige maatregelen te treffen die noodzakelijk zijn om doeltreffend en snel te reageren op een noodsituatie ten gevolge van een plotselinge toestroom van ontheemden. Deze maatregelen kunnen ook afwijken van wetgevingshandelingen op voorwaarde dat ze, zowel wat de inhoudelijke als de temporele werkingssfeer ervan betreft, worden afgebakend en dat ze niet tot doel of tot gevolg kunnen hebben, deze wetgevingshandelingen permanent te vervangen of te wijzigen, voorwaarden die in casu zijn vervuld. Het Hof verduidelijkt ook dat aangezien het bestreden besluit een niet-wetgevingshandeling is, de vaststelling ervan niet was onderworpen aan de gestelde eisen inzake de deelname van de nationale parlementen en evenmin aan de eis inzake de openbaarheid van beraadslaging en stemming van de Raad. Volgens het Hof is de temporele werkingssfeer van het bestreden besluit duidelijk afgebakend en kan het voorlopige karakter van het besluit dan ook niet opnieuw in vraag worden gesteld.

Wat de door Slowakije en Hongarije aangevoerde schending van de conclusies van de Europese Raad van 25 en 26 juni 2015 betreft, wijst het Hof ook dit argument van de hand. Het Hof is van oordeel dat deze conclusies waarin staat te lezen dat de lidstaten „*bij consensus*” overeenstemming dienen te bereiken over de verdeling van mensen die duidelijk internationale bescherming nodig hebben „*rekening houdend met de specifieke situatie van de lidstaten*”, niet in de weg konden staan van de vaststelling van het bestreden besluit. De bovengenoemde conclusies hadden betrekking op een ander herplaatsingsproject dat als reactie op de in de

eerste zes maanden van 2015 vastgestelde toestroom van migranten erop gericht was 40 000 personen over de lidstaten te verdelen. Dit project was het voorwerp van besluit 2015/15234 en niet van het in casu bestreden besluit. Bovendien was de Raad niet gehouden het bestreden besluit met eenparigheid van stemmen vast te stellen, al moest hij met het oog op de vaststelling van enkele wijzigingen, van het aanvankelijke voorstel van de Commissie afwijken. Het Hof stelt vast dat het gewijzigde voorstel door de Commissie is goedgekeurd bij monde van haar twee leden die hiertoe waren gemachtigd.

Ten slotte buigt het Hof zich over de niet-naleving van het aangevoerde evenredigheids- en noodzakelijkheidsbeginsel en over de aangevoerde ondoeltreffendheid van de genomen maatregelen. Volgens het Hof vormt het herplaatsingsmechanisme geen maatregel die kennelijk ongeschikt is ter bereiking van het nagestreefde doel van het bestreden besluit, namelijk Griekenland en Italië helpen de gevolgen van de migratiecrisis van 2015 het hoofd te bieden. Het Hof voegt hieraan toe dat de geldigheid van het besluit niet in vraag kan worden gesteld op grond van beoordelingen die achteraf met betrekking tot de doeltreffendheid van die handeling zijn verricht: de Uniewetgever dient de toekomstige gevolgen van een vast te stellen regeling te beoordelen en die beoordeling kan slechts in vraag worden gesteld indien zij, gelet op de gegevens waarover hij ten tijde van de vaststelling van de betrokken regeling beschikte, kennelijk onjuist is. Het Hof is evenwel van oordeel dat dit hier niet het geval is. Bovendien oordeelt het Hof dat het geringe aantal herplaatsingen dat tot op heden op grond van het bestreden besluit is verricht, zijn verklaring vindt in een geheel van elementen die de Raad ten tijde van de vaststelling van dat besluit niet kon voorzien, met name het gebrek aan medewerking van bepaalde lidstaten. Het Hof besluit dan ook dat de Raad geen blijk heeft gegeven van een kennelijk onjuiste beoordeling toen hij oordeelde dat het op grond van het bestreden besluit nagestreefde doel niet kon worden verwezenlijkt door minder belastende maatregelen.

[Beschikking van het Gerecht van 13 september 2017, Luxemburg / Commissie, T-109/10](#)

Een deel van het EU-budget dient voor de medefinanciering van verschillende projecten in de lidstaten. Na een audit inzake de besteding van deze middelen neemt de Commissie het besluit de financiële participatie van de Unie aan België, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg en Nederland in het kader van het programma "Overstroming Rijn-Maas" te verminderen. Ondersteund door België, Frankrijk, Nederland vraagt Luxemburg het Gerecht het besluit van de Commissie nietig te verklaren.

Het Gerecht schorst de procedure in afwachting van het arrest van het Hof inzake twee beroepen die door Duitsland werden ingesteld. In deze zaken vroeg Duitsland de nietigverklaring van het besluit inzake financiële correcties op grond van de niet-inachtneming door de Commissie van de termijn van 6 maanden voor nemen van een besluit (verordening nr. 1083/2006 houdende algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het cohesiefonds, hierna: “verordening nr. 1083/2006”). Luxemburg voert hetzelfde argument aan. Het Hof heeft Duitsland in het gelijk gesteld en heeft de betwiste besluiten inzake financiële correcties nietig verklaard.

Om te beginnen oordeelt het Hof dat volgens de rechtspraak het niet-inachtnemen van de procedureregels voor de vaststelling van een bezwarend besluit een schending vormt van de wezenlijke vormvoorschriften. Het Gerecht stelt verder dat de Commissie de termijn van 6 maanden waarin verordening nr. 1083/2006 voorziet, had moeten naleven, maar dit niet heeft gedaan. Het Gerecht besluit dus **zoals de Belgische regering had geopperd**, dat het beroep van Luxemburg gegrond is en dat het betwiste besluit nietig moet worden verklaard.

[Beschikking van het Gerecht van 13 september 2017, Nederland / Commissie, T-119/10](#)

Een deel van het EU-budget dient voor de medefinanciering van verschillende projecten in de lidstaten. Na een audit inzake de besteding van deze middelen neemt de Commissie het besluit de financiële participatie van de Unie aan België, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg en Nederland in het kader van het programma “Overstroming Rijn-Maas” te verminderen. Ondersteund door België en Frankrijk vraagt Nederland het Gerecht het besluit van de Commissie nietig te verklaren.

Het Gerecht schorst de procedure in afwachting van het arrest van het Hof inzake twee beroepen die door Duitsland werden ingesteld. In deze zaken vroeg Duitsland de nietigverklaring van het besluit inzake financiële correcties op grond van de niet-inachtneming door de Commissie van de termijn van 6 maanden voor nemen van een besluit (verordening nr. 1083/2006 houdende algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het cohesiefonds, hierna: “verordening nr. 1083/2006”). Nederland voert hetzelfde argument aan. Het Hof heeft Duitsland in het gelijk gesteld en heeft de betwiste besluiten inzake financiële correcties nietig verklaard.

Om te beginnen oordeelt het Hof dat volgens de rechtspraak het niet-inachtnemen van de procedureregels voor de vaststelling van een bezwarend besluit een schending vormt van de wezenlijke vormvoorschriften. Het Gerecht stelt verder dat de Commissie de termijn van 6

maanden waarin verordening nr. 1083/2006 voorziet, had moeten naleven, maar dit niet heeft gedaan. Het Gerecht concludeert dus besluit dus **zoals de Belgische regering had geopperd**, dat het beroep van Nederland gegrond is en dat het betwiste besluit nietig moet worden verklaard.

✓ Adviezen

Advies 2/15 van het Hof van 16 mei 2017 - Vrijhandelsovereenkomst met Singapore

Op 22 december 2009 werd de Commissie door de Raad gemachtigd om bilaterale onderhandelingen te voeren met Singapore over een vrijhandelsovereenkomst. De onderhandelingen werden in oktober 2014 afgerond en op 26 juni 2015 werd de overeenkomst geparafeerd. Aangezien er tijdens overleg binnen het Comité handelspolitiek meningsverschillen aan het licht kwamen over de aard van de bevoegdheid van de Unie om de voorgenomen overeenkomst te sluiten, stelde de Commissie een verzoek tot advies in.

Standpunt van de Commissie, van het Parlement en van de Raad

Volgens de Commissie beschikt de Unie over een **exclusieve bevoegdheid** om de overeenkomst te ondertekenen en te sluiten op grond dat alle bepalingen, met uitzondering van het grensoverschrijdend vervoer en andere dan directe investeringen, deel uitmaken van de gemeenschappelijke handelspolitiek. De andere bepalingen behoren tot de exclusieve bevoegdheid ten aanzien van het afgeleid recht en het VWEU.

Het Parlement heeft geïntervenieerd ter ondersteuning van de Commissie en was van oordeel dat de Unie een exclusieve bevoegdheid heeft ten aanzien van de in het Verdrag neergelegde bepalingen betreffende het externe optreden van de Unie en de gemeenschappelijke handelspolitiek.

De Raad en de lidstaten voerden aan dat bepaalde bepalingen van het Verdrag niet tot de exclusieve bevoegdheid van de Unie behoren omdat de overeenkomst een “gemengd verdrag” zou vormen.

Standpunt van het Hof

- De verbintenissen inzake de toegang tot de markt

Het Hof is van oordeel dat de hoofdstukken van de overeenkomst over de handel in goederen (handelsmaatregelen, technische handelsbelemmeringen...) onder de exclusieve bevoegdheid van de Unie vallen, aangezien ze van dien aard zijn dat ze rechtstreekse en onmiddellijke gevolgen hebben voor het internationale handelsverkeer.

Wat het hoofdstuk over de handel in diensten tussen de partijen betreft, is het Hof weliswaar van oordeel dat het tot doel heeft de handel te bevorderen, te vergemakkelijken en te regelen, en dat het rechtstreekse en onmiddellijke gevolgen heeft op de handel in diensten

tussen de Unie en Singapore, maar dat dit hoofdstuk onder andere ook betrekking heeft op de levering van **diensten op vervoersgebied dat uitgesloten is van de gemeenschappelijke handelspolitiek**, overeenkomstig artikel 207, lid 5, VWEU.

Deze verbintenissen moet dan ook worden goedgekeurd overeenkomstig de verdeling van de bevoegdheden tussen de Unie en de lidstaten inzake het gemeenschappelijk vervoersbeleid. Het Hof is evenwel van oordeel dat wanneer een overeenkomst tussen de Unie en een derde staat voorziet in de toepassing van regels die in ruime mate zullen overlappen met de gemeenschappelijke regels van de Unie die toepasbaar zijn op intracommunautaire situaties, de overeenkomst moet worden geacht **deze gemeenschappelijke regels te kunnen aantasten of de strekking ervan te kunnen wijzigen**. Bijgevolg beschikt de Unie over de **exclusieve bevoegdheid** in de zin van artikel 3, lid 2, VWEU.

Met betrekking tot het hoofdstuk over de niet-tarifaire handelsbelemmeringen en dat over de overheidsopdrachten is het Hof van oordeel dat aangezien deze rechtstreekse en onmiddellijke gevolgen hebben voor de handel in goederen en diensten, ze onder de exclusieve bevoegdheid van de EU vallen, alhoewel ze niet deel uitmaken van de gemeenschappelijke handelspolitiek.

- De verbintenissen inzake de bescherming van investeringen

Het hoofdstuk over dit onderwerp heeft volgens het Hof zowel betrekking op rechtstreekse investeringen als op alle andere soorten investeringen. Het VWEU bevat de expliciete bepaling dat de **rechtstreekse buitenlandse investeringen** onder de **gemeenschappelijke handelspolitiek, en dus onder de exclusieve bevoegdheid van de Unie** vallen.

Wat de andere soorten investeringen betreft, is het Hof evenwel van oordeel dat de **Unie niet de exclusieve bevoegdheid heeft om een dergelijke overeenkomst over de bescherming van andere dan rechtstreekse buitenlandse investeringen te sluiten**, maar dat dit onder de gedeelde bevoegdheid van de Unie en de lidstaten valt.

- De verbintenissen inzake de bescherming van de intellectuele eigendom

Het hoofdstuk over dit punt heeft als hoofddoel het handelsverkeer tussen de Unie en Singapore te vergemakkelijken en regelen, zodat het dus onder **de exclusieve bevoegdheid** van de Unie valt.

- De verbintenissen inzake mededinging

Deze bepalingen hebben betrekking op de bestrijding van mededingingsbeperkende activiteiten en van fusies die ertoe strekken of tot gevolg hebben te voorkomen dat het handelsverkeer tussen de Unie en Singapore in een gezond concurrentieklimaat plaatsvindt. Het Hof oordeelt dan ook dat ze onder de **gemeenschappelijke handelspolitiek** en niet onder de interne markt vallen en bijgevolg **uitsluitend tot de bevoegdheid van de Unie** behoren.

- De verbintenissen inzake duurzame ontwikkeling

Het Hof oordeelt dat de doelstelling van duurzame ontwikkeling tot de gemeenschappelijke handelspolitiek behoort in de zin van artikel 21, lid 3, VWEU en dus onder de **exclusieve bevoegdheid** van de Unie valt.

- De regels inzake uitwisseling van informatie en de verplichtingen inzake kennisgeving, verificatie, samenwerking, bemiddeling, transparantie en beslechting van geschillen tussen investeerders en staten en tussen de partijen

Alle deze regels, met uitzondering van de beslechting van geschillen tussen investeerders en staten vallen volgens het Hof onder de **exclusieve bevoegdheid** van de Unie, tenzij ze betrekking hebben op andere dan directe buitenlandse investeringen.

Wat ten slotte de beslechting van geschillen tussen investeerders en staten betreft, kan een dergelijke regeling die weliswaar de mogelijkheid niet uitsluit een geschil tussen een investeerder uit Singapore en een lidstaat bij de rechterlijke instantie van die lidstaat aanhangig te maken, niet **zonder instemming van de lidstaten** worden ingevoerd. Dit domein valt dus onder de **gedeelde bevoegdheid** van de Unie en de lidstaten.

Conclusie

De vrijhandelsovereenkomst valt onder de exclusieve bevoegdheid van de Unie, met uitzondering van de bepalingen inzake andere dan directe buitenlandse investeringen, de beslechting van geschillen tussen investeerders en staten, die onder de **gedeelde bevoegdheid** van de Unie en de lidstaten vallen.

➤ **STATISTIEKEN VAN ZAKEN DIE BIJ HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN BIJ HET HOF VAN DE EUROPESE VRIJHANDELSASSOCIATIE AANHANGIG WERDEN GEMAAKT EN IN 2017 WERDEN AFGESLOTEN**

Dit vijfde deel geeft een statistisch overzicht van het optreden van België in 2017 voor de Europese rechterlijke instanties en het EFTA-Hof.

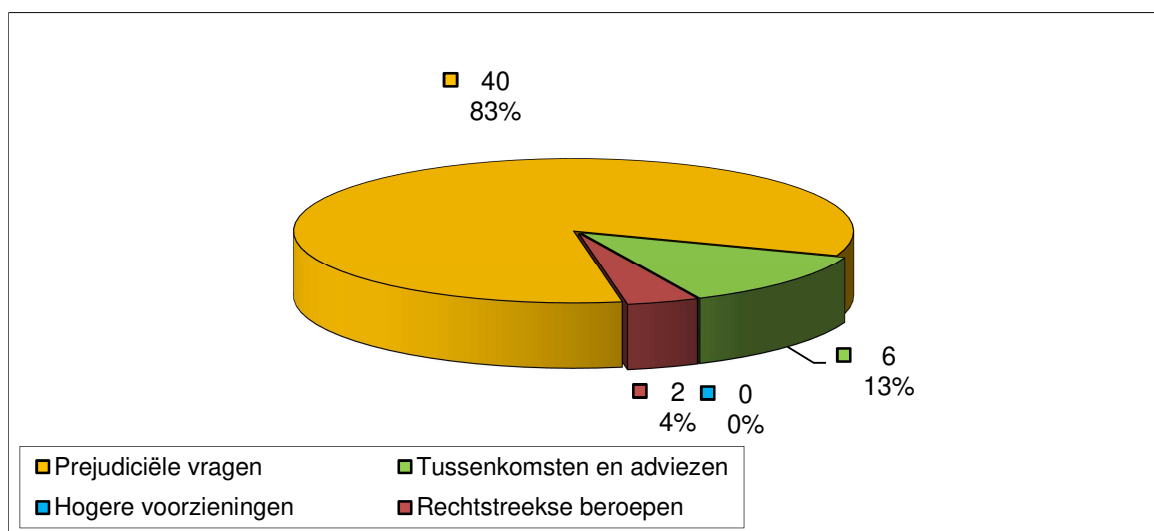
In 2016 nam België deel aan **48 zaken** waarin een arrest of een beschikking werd uitgesproken.

Deze 48 zaken zijn onderverdeeld als volgt:

- 40 prejudiciële vragen;
- 1 beroep wegens niet-nakoming;
- 1 beroep tot nietigverklaring;
- 5 tussenkomsten;
- 1 advies.

Diagram 1 illustreert de verdeling van de in 2017 afgesloten zaken per type zaak.

Diagram 1: verdeling per type zaak



Prejudiciële vragen

Diagram 2 toont het aandeel van de prejudiciële vragen die werden gesteld door de Belgische rechterlijke instanties en die van de buitenlandse rechterlijke instanties met betrekking tot dewelke België opmerkingen heeft ingediend. België is tussengekomen in 19 door België aanhangig gemaakte prejudiciële zaken en in 21 door andere lidstaten aanhangig gemaakte prejudiciële vragen. De verdeling van het aantal zaken per land is als volgt: Nederland (5), Duitsland (3), Frankrijk (2), Groot-Brittannië (2), Italië (2), Hongarije (1), Oostenrijk (1), Zweden (1), Luxemburg (1), Griekenland (1), Spanje (1) en Denemarken (1).

Diagram 2: Herkomst prejudiciële vragen

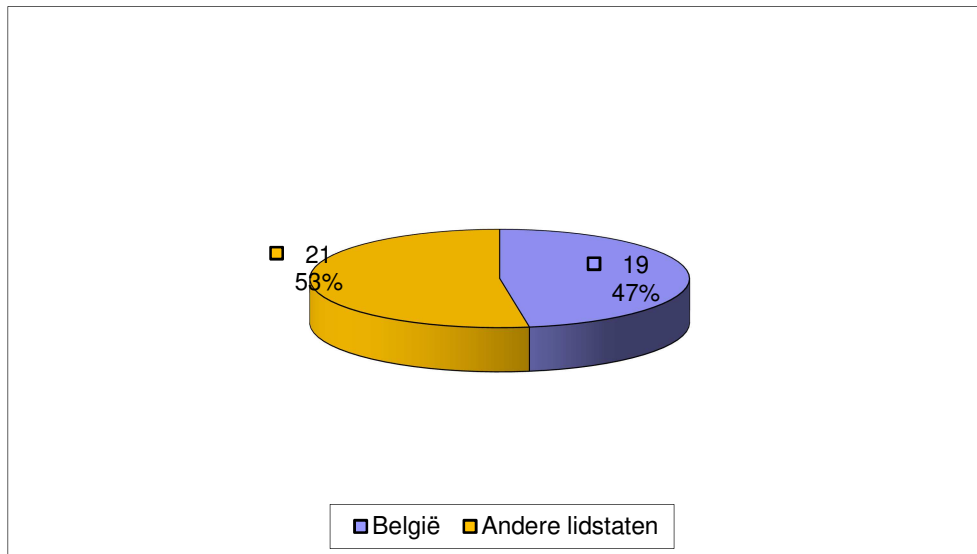
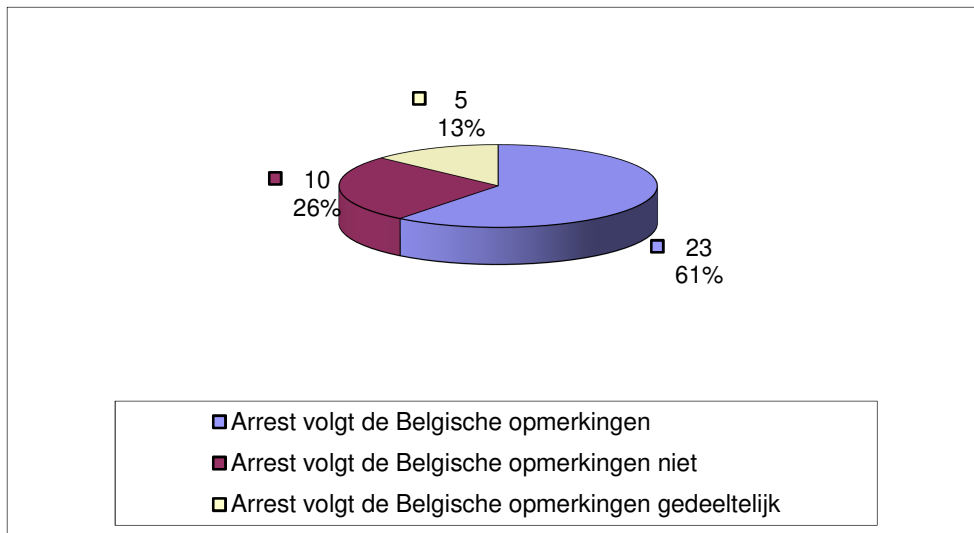


Diagram 3 toont de verdeling van de prejudiciële vragen waarin België is tussengekomen op basis van de zin van het uitgesproken arrest. De regeringen van de lidstaten formuleren in hun opmerkingen immers een voorstel van antwoord op de vragen die worden gesteld door de nationale rechters. Een zaak werd doorgehaald vooraleer een arrest of beschikking werd gewezen, en in een andere zaak nam het Hof een beschikking tot afdoening zonder beslissing.

Diagram 3: Zin van het arrest



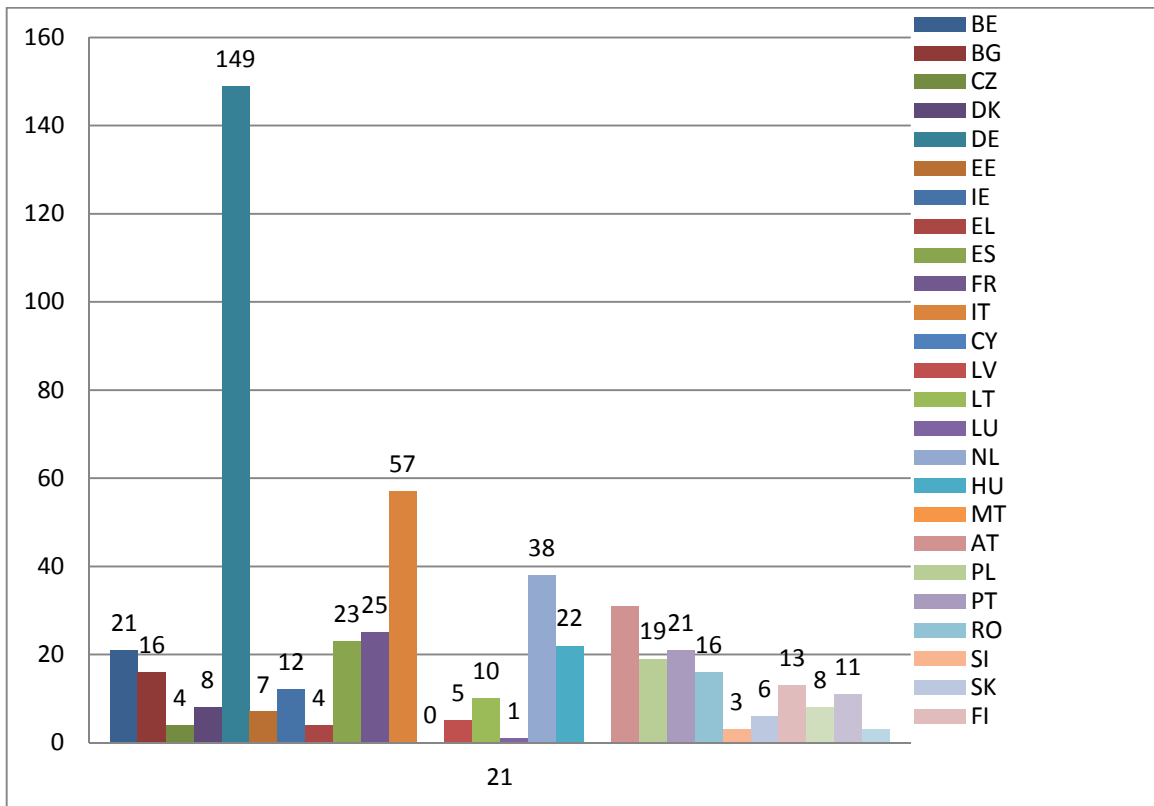
Tabel 1 illustreert de verdeling, naar materie, van de prejudiciële zaken waarin België is tussengekomen

Tabel 1

Landbouw	1
Asiel en migratie	9
Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken	5
Institutionele bepalingen	1
Fiscaliteit	8
Vrij verkeer van werknemers	2
Vrij verkeer van diensten	5
Handelspraktijken/Consumentenbescherming	4
Sociale zekerheid	2
Transport	1
Douane-unie	2

Diagram 4 toont het aantal prejudiciële vragen per lidstaat. Met 21 prejudiciële vragen die het in 2017 aan het HJEU heeft voorgelegd, staat België op de achtste plaats (ex aequo met Portugal).

Diagram 4
Aantal prejudiciële vragen per lidstaat



Beroepen wegens niet-nakoming

In 2017 werd 1 beroep wegens niet-nakoming afgesloten:

- België werd veroordeeld (zonder financiële sanctie).

➤ **BIJLAGE: LIJST VAN DE ZAKEN WAARIN BELGIË OP 31 DECEMBER 2017 PARTIJ WAS**

Lijst van zaken waarin in 2017 een beschikking werd gewezen + zaken die per 31 december 2017 hangende waren

Nummer	Partijen	Onderwerp
2014		
T-664/14	België/Commissie	Staatssteun
2015		
C-356/15	Commissie/België –	Sociale zekerheid
C-518/15	Matzak (<u>België</u>)	Sociaal beleid
2016		
C-16/16 P	België/Commissie	Kansspelen (T-721/14)
C-82/16	K e.a. (<u>België</u>)	Asiel en migratie
T-131/16	België/Commissie (Excess profit rulings)	Staatssteun
C-147/16	Karel de Grote - Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (<u>België</u>)	Consumentenbescherming
C-181/16	Gnandi (<u>België</u>)	Asiel en migratie
C-210/16	Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein (Duitsland)	Gegevensbescherming
C-331&366/16	K. e.a. (<u>België</u>)	Richtlijn 2004/38
C-359/16	Altun e.a. (<u>België</u>)	Vrij verkeer van personen
C-367/16	Piotrowski (<u>België</u>)	Ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid
C-391/16	M. (Tsjechië)	Asiel en migratie
C-426/16	Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen e.a. (<u>België</u>)	Gegevensbescherming
C-527/16	Alpenrind e.a. (Oostenrijk)	Sociale zekerheid
C-557/16	Astellas Pharma (Finland)	Gegevensbescherming
C-558/16	Mahnkopf (Duitsland)	Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken
C-568/16	Rasool (Duitsland)	Vrij verkeer van diensten
C-593/16	Admiral Casinos & Entertainment (Oostenrijk)	Vrij verkeer van diensten
C-632/16	Dyson (<u>België</u>)	Consumentenbescherming
C-659/16	Commissie/Raad	Institutioneel recht
C-671/16	Inter-Environnement Bxls e.a. (<u>België</u>)	Milieu
T-726/16	VFP/Commissie (<u>België</u>)	Post – Staatssteun

2017

Avis 1/17	CETA	Institutioneel recht
C-3/17	Sporting Odds (Hongarije)	Vrij verkeer van diensten
C-15/17	Bosphorus Queen Shipping (Finland)	Milieu
C-40/17	Fashion ID (Duitsland)	Gegevensbescherming
C-77&78/17	X e.a. (België)	Asiel en migratie
C-79/17	Gmalieva e.a. (Oostenrijk)	Vrij verkeer van diensten
C-103/17	Messer Frankrijk (Frankrijk)	Staatssteun
C-110/17	Commissie/België	Fiscaliteit
C-129/17	Mitsubishi (België)	Intellectuele eigendom
C-137/17	Van Gennip e.a. (België)	Vrij verkeer van goederen
C-160/17	Thybaut e.a. (België)	Milieu
C-175/17	X (Nederland)	Asiel en migratie
C-180/17	X en Y (Nederland)	Asiel en migratie
C-190/17	Zheng (Spanje)	Vrij verkeer van kapitaal
C-230/17	Deha Altiner et Ravn (Denemarken)	Vrij verkeer van personen
C-240/17	E (Finland)	Asiel en migratie
C-246/17	Diallo (België)	Vrij verkeer van personen
C-321/17	Canazza (België)	Sociaal beleid
C-343/17	Fremoluc (België)	Vrij verkeer van personen
C-345/17	Buivids (Letland)	Gegevensbescherming
C-375/17	Stanley International Betting et Stanleybet Malta (Italië)	Vrijheid van vestiging
C-393/17	Kirschstein (België)	Vrij verkeer van diensten
C-397&398/17	Profit Europe e.a. (België)	Douane-unie
C-411/17	Inter-Environnement Wallonie en Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (België)	Milieu
C-452/17	ZAKO (België)	Vrijheid van vestiging
C-485/17	Verbraucherzentrale Berlin (Duitsland)	Consumentenbescherming
C-509/17	Plessers (België)	Sociaal beleid
C-514/17	Sut (België)	Politiële en strafrechtelijke samenwerking
C-517, 540&541/17	Addis e.a. (Duitsland)	Asiel en migratie
C-543/17	Commissie/België	Telecommunicatie
C-564/17	Commissie/België	Asiel en migratie
C-575/17	Sofina e.a. (Frankrijk)	Vrij verkeer van kapitaal
C-594/17	Commissie/Estland	Budget
C-597/17	Belgisch Syndicaat van Chiropraxie e.a. (België)	Fiscaliteit
C-602/17	Sauvage en Lejeune (België)	Fiscaliteit